

1922. június 24.

Szerkesztőség, kiadóhivatal és nyomda
Cluj-Kolozsvár, Str. Baros L. Pop. — Brassai-utca 13

Az Uj Kelet telefonjai
Szerkesztőség ----- 377
Kiadóhivatal ----- 844
Nyomda ----- 879
Híber osztály ----- 498
Zs. N. Sz. ----- 398

Kéziratok kizárólag a szerkesztőségnek eljuttatandók. — Kéziratokat nem adjuk vissza és nem fizetünk meg.

V. évfolyam, 136, szám

Cluj (Kolozsvár) 5682. Szivan 29.

1922. június 25, Vasárnap

Romániában
Egész évre ----- 400 lei
Félévre ----- 220 lei
Negyedévre ----- 120 lei
Hónapra ----- 40 lei

Jugoszláviában
Egy hónapra ----- 20 dina
Egy száma ----- 1 dina

1071
2211
Lejár
Hermann Goldschmidt ur
I. Wolfzelle 11

par
saság

szövet,
ú sport
uit. 3:52:1

oboz és
ujvár.

mű láda,
és azonna
ából min
dobozokat,
jobb szük
nen tesz
36531

stán
zállít 1344

gyára
ezul (Szé
ra ingyen.

piele S. A.

mare de
de cutari in
e, Gubasin.
telegrafică :
marc. 0000

vtársaság,
nagyobb bör
Satu-Mare
fon: 6. Táv
Satumare.

Engross.

siatok,
ban vágó
levélben
tja, azon
Megnem
veszek.

CLUJ,
ház)
morinbergi
ereskedés.

UJ KELET

ESZDŐ-POLITIKAI-NAPILAJ

Az alkotmányrevízióhoz

A liberális párt uralomrajutása óta a román parlamenti körök erősen foglalkoztatja az alkotmányrevízió kérdése. A parlament előkészítő bizottságot küldött ki a reforma kidolgozására és biztosra vehetjük, hogy Románia alkotmányának kérdése a parlament formájában hamarosan a parlament elé fog kerülni. Nem papiros-törvényről van itt szó, hanem az ország lakosságának köz- és magán-életére végzetesen kiható és a kulturális, gazdasági és politikai fejlődés irányait eleve meghatározó súlyos alapelvekről. Nem esoda, hogy a kérdés közeli szövegrekerülése még azokat a politikai köröket is erős izgalomban tartja, akiknek programjában évek óta beletartozik az alkotmányrevízió. Epen a liberális párti politikus Dissescu volt az, aki precizizta, hogy mielőtt az előkészítő bizottság munkájának keresztülviteléhez fogna, az elvi kérdések egész sorozata felett kell véglegesen dönteni. Vajjon az ország határait körülírják-e az új alkotmányban? A nemzetiségek jogai; beiktassák-e? A felekezeti iskolák kérdése. A nyelvkérdés. Az egy vagy kétkamarás parlament. És a többi.

A kérdést fölvetették — és liberális oldalról vetették fel. Súlyos és sorsokat formáló alapelvek kérdése ez: köteleességünk hozzájárulni, köteleességünk a magunk álláspontját, a romániai zsidó nemzeti kisebbség álláspontját — és ugyhiszük egyuttal az általános kisebbségi álláspontot leszögezni. Igaz, hogy komoly politikai körök felfogása szerint ebben az ügyben hiábavaló minden diskusszió, mert az egész előkészítő bizottságot csak a formáság kedvéért küldötték ki. A liberális párt, mely jelenleg kezében tartja a parlamenti hatalmat, már régóta elkészítette az alkotmányreform javaslatot és csak az alkalmat várta, hogy a kész javaslatot törvényé emelje. És még egyet kell kiemelnünk. Ha mindennek ellenére is, hozzájárulunk az alkotmányrevízió kapcsán fölvetett kérdésekhez, eleve is leszögezzük azt, hogy az egész ellenzék és vele együtt az ország lakosságának igen nagy része és különösen az erdélyi nemzetipárti románság nem ismerik el a mai parlament törvényességét és törvényhozói jogát. Ezzel nem akartuk egyuttal a magunk álláspontját is leszögezni. Mi ebben a kérdésben a messziről nézők szerepét voltunk kötelességünk betölteni, mert a liberális választások eleve megfosztottak bennünket attól a lehetőségtől, hogy a parlamenti életben képviselhetessük magunkat. De bizonyos az, hogy az országnak igen tekintélyes része törvénytelennek tartja a mai parlamentet, ezért politikailag elhibázott dolognak tartjuk azt, ha épen egy ilyen parlament csinál alkotmányrevíziót. De az is bizonyos, hogy a liberális többség nem fogja elmulasztani az alkalmat, hogy sarkalatos programját megvalósítsa. Az alkotmányrevíziót — ha nem lesz előbb rendszerváltozás — meg fogják szervezni. És a kérdést fölvetették: szólnunk hát hozzá.

Vajjon beiktassák-e a nemzetiségek jogait az alkotmányba? Szomorúan jellemző a mai kormányra és parlamentre, hogy az ilyen kérdések még csak föl is merülhetnek. A háboru előtti időben Magyarország európaszerte hírhedt volt arról,

hogy elnyomja a nemzetiségeit. És épen azok a liberálisok, akik ma Romániát kormányozzák, voltak legelkeseredettebb hirdetői ezeknek a jogtalanságoknak. És még ez az elnyomónak hirdetett Magyarország is törvénybe iktatta az ország területén élő nemzeti kisebbségek jogait. És ugyancsak a liberálisok, akik annak idején olyan elkeseredetten sürdelték a magyarországi viszonyokat, most problematikussá teszik a nemzetiségek jogainak alkotmányba való beiktatását. Tempora mutantur! De hogyha van erkölcsi és politikai bátorságuk ilyen kérdést még csak föl is vetni, akkor mi érdekeik, mi nemzeti kisebbségek, akiknek bőrére megy a vásár, választadjunk rá. És válaszuk kemény legyen: igenis, a békeszerződés, a modern jogfelfogás, az európai civilizáció és az ország lakosságának nyugodt, kulturális és gazdasági fejlődése imperatívus megkövetelik, hogy a kisebbségek jogait az alkotmányba fölvegyessék. És nem csak ennyit, még többet ennél. A békeszerződések megkövetelik és előírják, hogy a nemzeti kisebbségek jogait az alkotmányban pontosan, minden bele-magyarozást vagy jövődó jogfosztást lehetetlenül tevő precizitással körülírassanak. Ez a kisebbségi jogoknak érinthetetlen, integritás alapelve, melyről soha sem fognak lemondani és minden ellenkező ténykedést jogfosztásnak fognak érezni.

Es a kisebbségi jogok között különös fontossága van az iskolakérdésnek. Tisztázni kell végre ezt a keserves pontot és a végső, leszűrt alapelveket az alkotmányba kell foglalni. Az állam még ma sem ismeri el de facto a kisebbségi nemzeti iskolákat és a felekezeti iskolák kereteibe szorítja őket. Természetes, hogy az iskolák kérdésével szoros összefüggésben áll a nyelvkérdés. Megint csak az elayomónak hirdett régi Magyarországra kell hivatkoznunk. Az 1868. évi 44. magyar törvény, bár szűkmarkuan állapította meg a kisebbségek nemzeti nyelvhasználati jogait; de mégis csak megállapította. Az 1868. évi 44-ik magyar törvény és annak a Consiliul Dirigent adta interpretálása a minimuma annak, amit a romániai nemzeti kisebbségek a maguk részére követelnek. A mai liberálisok gyalázatosan kevések tartották ezt a régi Magyarországtól — és igazuk volt. De ne akarjanak még annál is kevesebbet megállapítani a maguk portáján, mint amennyit annakidején fölhaborító jogfosztásnak minősítettek. Az iskolákban mindenki a maga nyelvén tanulhasson, az igazságszolgáltatás terén mindenki a maga nyelvén védekezhessen. És épen azok a viták, melyek e kérdésekben állandóan napirenden vannak, követelik meg, hogy a nyelvkérdést véglegesen meg kell oldani és a mindenkit kielégítő megoldást be kell iktatni az alkotmányba.

A többi fölvetett kérdések szoroson egybefüggnek az általános liberális és haladottság kérdésével. Csak természetesen, hogy a modern európai felfogás tiltakozik minden kétkamarás rendszer ellen és az ország törvényhozását kizárólag az ország választott képviselőiténél kezébe kívánja látni. És épen az európai és liberális politikai felfogás az, melynek nevében aggályosnak kell tartanunk az egész tervbe vett alkotmányrevíziót. Mert az alkotmányrevízió olyan mélyreható és az ország jövődó fejlődését hosszú időre be-

folyásoló politikum, melyhez csak az egész ország részvételével szabad hozzájárulni. Az ország érdekében, Nagyrománia békés fejlődésének és

Az új alkotmány kilenc kérdése

Az uralkodó szentesítette az agrártörvény módosítását. Maniu a liberálisok közeli bukását jósolja

A nyári szünetben a kormány minden erejét az új alkotmánytervezet elkészítésére koncentrálja. Erre a célra külön nagy bizottságot küldtek ki a liberális párt tagjai közül, amely legutóbbi ülésén a szükséges nagy anyag egybegyűjtésére és feldolgozására tiz albizottságra osztott. Az albizottságok már meg is kezdték munkájukat, de az érdemi tanácskozáscsak az elvi kérdések eldöntése után kezdhetik meg. Az alkotmányreform elkészítésére kiküldött bizottság előadója, Dissescu tegnap kijelentette, hogy az alkotmányt előkészítő bizottság mindenekelőtt kilenc elvi kérdésre vonatkozóan kell döntson, mielőtt a részletes munkát megkezdheti. Ezek a kérdések a következők.

1. Az ország határait körülírják-e az új alkotmányban.
2. A nemzetiségek jogait beiktassák-e.
3. A felekezeti iskolák kérdése.
4. Az állam és az egyház viszonya.
5. A nyelvkérdés a közéletben.
6. A vagyon kérdések.
7. Az új parlament egy-, vagy kétkamarás legyen-e.
8. A korona prerogativ joga.
9. A petróleum-kérdés.

Csak ezeknek az alapvető kérdéseknek a precizizálása után fogják az új alkotmányterv többi pontjait tárgyalás alá venni.

A miniszterelnök tájékozódni jön Erdélybe

Tegnap reggel fél nyolc órakor minisztertanács volt, amelyen elhatározták, hogy Brătianu miniszterelnök, Mardarescu és Moşoiu tábornokok Naszódra utaznak, az árvízszujtotta vidék meglátogatására. A miniszterelnök és Constantinescu földmívelésügyi miniszter megtekintik a megyében a földosztást, majd információs erdélyi körutra indulnak, amelyről kedden térnek vissza a fővárosba.

A miniszterek elősorban arról akarnak meggyőződni, milyen nagy hatást tett Erdélyben az agrárreform módosításáról hozott legutóbbi törvény, amely különben — bukaresti távirat szerint — a király tegnap szentesített.

Az Agrár Bank és a nemzeti párt intervenciója az uralkodónál nem járt sikerrel

Ez különben előrelátható volt, mert a legoptimistábbak sem hitték, hogy a király dezavválja kormányát és többségét a szentesítés magtagadásával. A jogaitól megfosztott pénzüntézet most a bírósághoz fordul kétségkívül kedvezőbb eredmény reményében. Az ellenzékiek most már egyedül a kormány gyors bukásától várják a viszonyok jobbrafordulását, aminek siettetésére minden csoport közreműködik.

Maniu Gyula megint a kormány közeli bukását jósolja

A „Dimineaţa”-nak adott interjújában Maniu Gyula kijelentette, hogy a nemzeti párt minden erejével küzdeni

haladásának érdekében kívánatos, hogy az alkotmányrevíziót ne egy párt, hanem az egész ország lakossága oldja meg.

fog az immár nem kétséges teljes győzelemig. A harc célja a kormány megbuktatása, a liberális törvényhozó testületek feloszlása. A törvényes, szabadon választott új parlament revízió alá fogja venni a jelenlegi országgyűlés valamennyi határozatát.

Szentesítették a rendkívüli ülésszak határozatait

Bukarest, június 24. (Rador.) A „Monitorul Oficial” mai száma királyi dekrétumot közöl, melynek értelmében szentesíti a törvényhozás által legutóbb megszavazott törvényjavaslatot az állam és a Banca Agrara közötti szerződés felbontásáról. Ugyancsak szentesítették a megszavazott pénzügyi törvényeket, valamint az állam és a Banca Nationala között kötött egyezményt.

Take Jonescu holtteste,

amint Bukarestből táviratozzák — szerdán délután érkezik a fővárosba. Az északi pályaudvaron történő fűnépélyes átvétel után a holttestet az Atheneumban felravatolozák.

A külföldi sajtó Take Jonescuról

Budapest, június 24. A magyar sajtó hosszabb cikkeket szentel Take Jonescunak. Mint Magyarországról kérelmetlenül ellenségesé tüntetik fel, akiknek azonban elismerik politikai koncepcióját, szónoki képességeit és hazafiasságát, amellyel sikerült Nagyromániát létrehozni.

Prága, június 24. A lapok megleghangu cikkeiben bucsuztatják Take Jonescut. A külügyminiszter hivatalos lapja kiemeli az elhunyt kiváló politikai és diplomatai képességeit. Take Jonescu az új államok egyik legjelentékenyebb államférfia volt és sajnálatos, hogy nem maradt meg az új Középeurópának, amelynek fejlődésében oly nagy szüksége van ilyen férfiakra.

Berlin, június 24. A német sajtó Take Jonescu halála alkalmából kiemeli államférfiúi képességeit és elismeri érdemeit, bár Németország ellensége volt.

Az egységes demokrata párt terve,

amelyről már tegnap hírt adtunk, egyre jobban foglalkoztatja a demokrata ellenzéki csoportokat. Minden demokrata politikus megállapítja, hogy a nagy demokrata román belpolitikai párt megalkotása történelmi szükségszerűség, amelynek megteremtésére a mai viszonyok a legalkalmasabbak. Az ugynevezett Jorga—Take Jonescu-féle demokrata-blokk, amely a választások alkalmával alakult meg, többször kísérletezett a terv megvalósításával, de a vezetők személye nem tudott elég vonzó erőt kifejteni. A mostani két demokrata párt minden törekvése arra irányult, hogy blokkjukba a nemzeti pártot is bevonják, de ez nem sikerült. Ahik a nemzetipárti vezetők álláspontját ismerik, jól tudják, hogy

az erdélyi politikusok a Vajdakormány bukása óta nem enge-

dlk többé magukat hatalomra „segíteni”, de mindent elkövetnek, hogy saját erejükkel álljanak az ország élére.

A két módszer közötti nüanszbeli különbségre ugymondják, igen nagy súlyt fektetnek, mert nem akarnak megegyezni „tudtukon kívül megbukni.”

Válsszul Maniu Gyula nyilatkozataira, amelyekben kijelentette, hogy a mai parlament határozatait nem fogja elismerni a jövő kormány, a „Viitorul” hevesen nekitámad a nemzeti pártnak. Azt írja a liberálisok vezérorgánuma, hogy erre a kijelentésre Maniunak nincs meg az erkölcsi jogosultsága, annál kevésbé, mert „Maniu Gyulából hiányzik a hazafias érzés.” (?) A „Viitorul” eme kijelentését azzal indokolja, hogy Maniu nem állította ki, hogy a Lincstári bonok konszolidálására felvett kölcsönösszerződést sem fogja elismerni és ezáltal megrendíti a külföld bizalmát Románia hitelképessége iránt.

Az élet Ukrajnában

Az Uj Kelet tudósítójától

A „Páris” hajón, amelyen Newyork felé utazom, módomban volt megismerkedni az amerikai „Odessa United Relief Committee” hivatalos kiküldöttjével, dr. Glassmann József orvosral, aki öt hetet töltött Ukrajnában az időszerű amerikai emberbarát-társaság megbízásából, tanulmányozta ott a helyzetet és ellenőrizte az Amerikából küldött segély kiosztását, ami leginkább ruhaneműből, élelmiszerekből és gyógyszerből állott. Amikor kiment, ő maga is nagy mennyiségű ruhaneműt és gyógyszert vitt harmincöt ezer dollár értékben.

Ukrajna egészségi helyzetéről dr. Glassmann József úgy nyilatkozott, hogy ezeken a vidékeken még ma is tífusz, kolera és éhínség pusztítja az embereket, bár nem olyan nagy mértékben, mint ahogy azt a lapok az utolsó időkben terjesztik. Olyan hírek persze nagyon tuloztak, mintha itt ezen a vidéken kannibálimus ütötte volna fei a fejét. Az ukrán kormány a maga részéről mindent megtesz, hogy meggátolja a bajokat és érdemének kell felelni, hogy az általános elkeseredést nem engedje pogromokkal lecsapolni. A kormány erőlesen lép fel a bandák ellen, akiket a legkisebb megmozdulásra fűbelövet.

Külföldről érkezett híreket az ukrán kormány nagyon szívesen fogad és minden tekintetben támogatja munkásságukat. A jóléti mozgalmak ma már túl vannak a kezdet nehézségein, megszilárdultak és intézményesítettek. Az Odessa United Relief ma képes Odessza összes gyermekeit élelemmel ellátni.

A zsidó árvákról a „Jüdische Gesellschaft Commitee” gondoskodik. Ennek a hatásköre kiterjed egész Oroszországra, Ukrajnát is beleértve. A társaság az öszees amerikai filantróp társaságok felügyelete alatt Oroszország és Ukrajna területén működik és anyagi támogatásban részesül e társaságról. A moszkvai és charkovi kormányok széleskörű jogokkal ruházták fel e társaságokat, hogy működésük minél eredményesebb legyen. Működésük persze eleinte a pogrom által sújtott szerencsétlenek istápolása volt, most azonban az árvák helyzetének javításával foglalkozik. Központokba gyűjtik, iskoláztatják, élelmezik, ruházzák és valami iparra képezetik ki őket.

A gazdasági helyzetről az amerikai orvos azt mondotta, hogy ez egyelőre még nem nyerte vissza a háborúelőtti képét, de a fejlődés körvonalai már látszanak. A termés nagyon jónak ígérkezik, nagy területek vannak bevetve és ehhez fűzik a legtöbb reményt, nemkülönben ahhoz, hogy az európai államokkal való kereskedelmi viszonyt nemsokára felvezzik. A lakosság el van telve attól a reménytől, hogy néhány éven belül, ha majd teljesen bekapcsolódott az ország a külföldi gazdasági relációkba, a konszolidáció az egész vonalon meg fog indulni.

Dr. Glassmann partraszállás után néhány nap múlva beszámol a nagy komiténak utjáról, a rákövetkező héten pedig egy nagy mitingen ismerteti az ukránjai állapotokat és az ottani zsidóság mai helyzetét. Berger József

A szovjet visszaköveteli a cári kormány külföldi letéteit

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Hága, június 24. A magántulajdonadosságok és a hitelkérdés megvizsgálására kiküldött három albizottság az oroszok megérkezéséig megkezdte az előkészítő munkálatokat. A „Temps” szerint a szovjet utasította a hágai orosz delegációt, hogy követeljék a cári kormány által külföldön letétbe helyezett összegek visszaadását. Ezekből háromszázmillió rubel Londonban, százhatvanmillió Párisban és százötvenmillió Stockholmban van elhelyezve.

Hága, június 24. Hoyle ezredes, az angol petroleumtröszt képviselője Hágába érkezett, ahol folytatni akarja a Génuban megkezdett tárgyalásait.

Incidens a német birodalmi gyűlés elnökének kijelentése miatt

Berlin, június 24. A Havas-ügy-nökség tegnap azt jelentette, hogy a nagykövetség értekezlete megállapodott egy jegyzék szövegében, amelyet a német kormányhoz fognak intézni s amelyen tiltakozni fognak Löbének, a német birodalmi ülés elnökének beszéde ellen, aki

Ausztriának Németországhoz való csatlakozásáról szólott.

A német birodalmi gyűlés elnöke a Havas-jelentés közléte után a következő nyilatkozatot tette:

— Minden beszédemben kiemeltem, hogy a csatlakozás kérdésének törvényes útját, a versaillesi és saint-germaini szerződéseknek megfelelően a népszövetséghez való apellálásban látom. Különben amit mondtam, megmondtam s nem is gondolok arra, hogy meghatárljak, amiért lehetne tartom, hogy Ausztria mai terjedelmében és viszonyai között különállóan fenmaradjon. Tekintetbe véve Ausztria lakosságának színnemét voltát, a megoldás egyetlen útja a Németországhoz való csatlakozás.

Löbe elnök nyilatkozatát azzal fejezte be, hogy nem hisz a Havas-közlemény hitelességének, mert ő nem felelős beszédért a nagyköveti értekezletnek, amelynek

semmi köze sincs a német birodalmi gyűlés elnökének kijelentéséhez.

A „Chicago Tribune” jelentése szerint hivatalos amerikai körökben nagy visszatetszést kelt, hogy az európai államok, amelyek Amerikának óriási összegekkel tartoznak, nagy gondot fordítanak arra, hogy Németországból a hadisarcot kipurjassák, dacára az Egyesült-Államok ismételt felszólításának, még mindig nem küldötték ki bizottságaikat Amerikába, hogy az adósságok rendezéséről tárgyaljanak.

A nagykövetség tanácsa új jegyzéket intézett Németországhoz

Páris, június 23. A nagykövetség tanácsa Cambon elnökletével megszövegezte a német kormányhoz intézendő új jegyzéket. Tárgyalták továbbá az amerikai jegyzékre adandó választ, Amerika ugyanis a megszálló csapatok költségeinek megtérítését sürgette. A konferencia francia delegátusa a megszállási költségek általános rendezését javasolta. Az angol delegátus azt indítványozta, szólítsák fel Amerikát, hogy képviseltesse magát hivatalosan a jóvátételi bizottságban.

Francia sajtóhadjárat Anglia ellen

Páris, június 24. Kormánybarát lapok feltűnő módon egyöntetű hadjáratot kezdtek Anglia ellen és amellett kardoskodnak, hogy Franciaország most már ne tordódjön önző szövetségeseivel, hanem csak saját érdekét tekintse. A lapok kiméletlen hangon mutatnak rá, hogy Anglia saját elsüllyesztett hajóinak árát tonnáként hetvenöt fonttal beállította a jóvátételi számlába, míg a szákmányolt német hajókért csak tizennyolc

fontot volt hajlandó beírni és így kihozta azt a tizenötmilliárd arany-márkát, amellyel neki Németország jóvátételi adósság címén tartozik.

Leszavazták a német gabonajavaslatot

Berlin, június 24. A birodalmi gyűlés gazdasági bizottsága a gabonaforgalmi törvényjavaslatot egyelőre szövegtöbbséggel elvetette. A javaslat mellett a centrum és a demokraták szavaztak. A szocialisták kijelentették, hogy a további tárgyalásra már nem helyeznek súlyt. A határozat híre nagy izgalmat keltett. A helyzetet későbbben nyugodtabban itélték meg, azzal a megjó-zódással, hogy ebben a kérdésben a határozat nem volt az utolsó szó. A demokraták máris újabb kompromissziosmos tárgyalást kezdtek.

Patij holland delegátus a hágai konferencia elnöke

Hága, június 24. A holland Patijnak, a konferencia elnökévé választása kétféle szempontból is jelentőséggel bír. Először a semlegesek szolidaritásának jele, másodsor az oroszok mérsékelt magatartását is jellemezi. Viszont Avezzano orosz delegátusnak a hitelbizottság elnökévé történt választása az orosz hitelre-ményekre kedvezőtlennek látszik, mivel Olaszország az orosz-orosz egyezmény ratifikálásának elutasítása miatt kedvezőtlenül van hangolva Oroszország irányában. Az oroszok megérkezte előtt a konferencia részvevői nem fognak határozott programot megállapítani, hanem bevárják az oroszok javaslatát, különösen a magántulajdon és a kölcsönök kérdésében s csak aztán fogják vizsgálat tárgyává tenni, hogy e javaslatok nem lehetnek tárgyalási alap.

Csökkentik a francia haderőt Szíriában

Páris, június 24. A hadügyi költségvetés vitájában több képviselő a szíriai csapatok költségeinek leszállítását követelte, tekintettel Franciaország pénzügyi helyzetére. Dumont a kormány nevében kifejtette, hogy a négytízmilliárd deficit a Németország számlájára adott előlegekből származik.

Poincaré kilátásba helyezte a szíriai francia csapatok létszámának csökkentését. Kijelentette, hogy nem Franciaország hibája, ha a béke Törökországgal még ma sem állott helyre. A jelenlegi helyzet már közeléledést jelent a békéhez, de Franciaországnak szövetségesei érdekeire is tekintettel kell lennie.

A szenátus több a háború alatt történt kivégzésekre vonatkozó interpellációt tárgyalt, majd megszavazta a napirendet, bizalmat szavazva a kormánynak, felszólítva, hogy amnestiaröndelést készítson elő.

Páris, május 23. A kamarában a hadügyi költségvetés tárgyalása során az ellenzék heves támadást intézett a kormány ellen. Az egyik képviselő javasolta, hogy szállítsák le a szíriai hadsereg létszámát harminthatezerről tízezer főre. Poincaré az indítvány elutasítását kérte és felvetette a bizalmi-kérdést, amit a kamara hatszázkilencvenhat szóval szízyolcvanegy ellenében megadott.

Ausztria megegyezett a tisztviselőivel

Bécs, június 24. Hosszas tárgyalások után jött létre a megegyezés a kormány és az állami alkalmazottak közt. A kormány az összes állami alkalmazottak követeléseit kiegyenlítésére júniusi részlet gyanánt 81.6 millió koronát, az egész évre pedig 970 milliót ígért ki. Késő este a kormány befejezte a technikai unióval való tárgyalásait, ami sikerrel járt, mert egyezség jött létre a távirászkok, telefonalkalmazottak és egyéb hasonló szakmabeli munkásokkal, akiknek a sztrájkja eszerint elmaradt.

Bostrányok a cseh parlamentben

Egy német képviselő 24 óráig tartózkodott a szónoki emelvényen

Az Uj Kelet tudósítójától

Prága, június 24. A prágai nemzetgyűlés ülésai az utóbbi napokban egyre izgalmasabb hangulatban folytatók le. Különösen a szlovák és a nemzetiségi képviselők támadták rendkívül élesen a kormány politikáját. A csüörtöki ülésen tárgyalták a Hinná és társai által a „Slovák” szerkesztőségében véghezvitt rombolások ügyében benyújtott sürgős interpellációt.

Tauszik (kommunista) támadja a kormányt és főleg Micura teljhatalmu minisztert. Kifejezéseit két ízben rendreutasítják. Hrusovszky (nem. szecce) a Slovákból idéz s rendszeres igazításokat olvas ki a cseh ellen. Vannak cikkek, melyek a cseh-szlovák állam semmibevetésével tűnnek ki s amelyek egyenesen a szlovák érdekek ellen irányulnak.

Juriga (úéppárti) kijelenti, hogy a sürgős interpelláció feletti vitát mellőzkövényára terelték, hogy el-leplezzék a merényletek jelentőségét. Itt az osztrák szellem uralkodik, — amelynek hazafurókra és felségsejrtőkre van szüksége, hogy bizonyos elemek mint hazafiak érvényesülhessenek. Ezután kifejti a merénylet közvetlen okát s hivatalos a bratislavai legionáris egyesület kijelentésére. Kéri a legionáriusokat, hogy ne vindikáljanak olyan jogokat, melyek csak az államot illetik meg.

A pénteki ülésen a német képviselők az elbocsátott tisztviselők miatt bostrányos jeleneteket rendeztek, hogy az ülést félbe kellett szüntetni. Amidőn az ülés több mint 24 órai szünet után ismét megnyitották, Jung képviselő az ülést felfüggesztése óta még mindig a szónoki emelvényen tartózkodott.

Jung az elnök erőteljes felszólítására, hogy a szónoki emelvényre hagyja el, azt válaszolta, hogy mind-addig helyén marad, míg a német tisztviselők elbocsátásának ügyében a kormány embereitől magfetaló választ nem kap. Az elnök erre ismét felfüggesztette az ülést, hogy a szónokot az emelvényről erőszakkal távolítsa el.

A német képviselők Junghoz rohantak és egy védelmi gyűrűvel vették körül. A cseh képviselők rárohantak a németekre és ádáz dulakodás fejlődött ki, amelyben előbb a németek voltak fölényben, de idővel a csehek korakedtek felül. Lodge-mann képviselőt az elnöki emelvényről — a gyorsírók asztalán keresztül — a miniszteri padok elé dobták. Nagynehezen feltáppázkodott, mire kivetették.

A lárma és verekedés annyira elfajult, hogy az elnökség intézkedése a terembe egy 45 főnyi parlamenti őrség vonult be. A verekedés erre még nagyobb mérvet öltött, az őrség Jungot és társait az elnöki emelvényről leszállította. Hosszas verekedés és dulakodás után az őrségnek sikerült a rendet annyira helyreállítani, hogy a képviselők ismét elfoglalták helyeiket.

Maniu autója elütött három embert. Pénteken délután könnyen katasztrófálissá válható karambol történt a Ferenc József-uti neolog templom előtt. A 44. számú autó a megengedett hatkilométeresnél nagyobb sebességgel hajtott az állomás felé. Akkor érkezett be a nagyvárad gyorsvonat és ezért az uton a rendszerénel nagyobb volt a forgalom. Az autó, melyről kiderült, hogy Maniu Gyulaé, két kocsi közé került és amikor a soffőr hirtelen fékezett, az autó az ellenhatás alatt megfordult a saját tengelye körül és hátulról szökövél nekiment a 147. számú bérkocsinak, amely többméternyi távolságra repült és darabokra szúródva fordult fel a benneülő három utassal, akiknek a nagy ijedségen kívül komolyabb bajuk nem történt.

Berlinből téviről. Rathnisz-rt ma waldi villájá több revolvé A merénylő magukat é letről a kés érkeztek to igaznak bi kétkedni a litikus azidő litikusát tet Semmi ké áltudatos Rathen-u u esinálóknak nak. Halá machiavell amely Liebt zát, Kuri Erzbischof hété, hogy szövetkezett Scheidtmann vezért s ig hogy a m való politik lát. Most R

Rathen zettebb és saikat. A méjü könyv reangás és kimenetelt. Hoheozollá kilátástalan szítani a h róság volt nautól a ig mondásár háboru e többiben képeességi sági és 4 volt. Ö ké wksbadeit 6 volt az kereste A debatter, e cipáló ké ség, mind megveszte gyalo frau dálni aka den köve volt sz el országnak a győztes abban sz ország er kora képi

Rathen keat az nőtt. Ha lett a W kormány polög er nagyobb nevezett el. Mielő számba dalmi gy felé ford abszurd iást. Bá határozas bentette, politikáj delmesk Németor venőtmi márkát a nyuga rületeke tettek, a márkán — mon összeget nép sem ismerjül Az o lag sejt Berlinb szünk zött. energiá zódés b

Meggyilkolták Rathenaut

Gépfegyveres merénylők ölték meg a német külügyminisztert A berlini rendőrség automobilos hajszája a tettesek után

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Berlinből megdöbbentő hírt hoz a táviró. Rathenau német külügyminisztert ma délelőtt, amikor kronwaldi villájából a parlamentbe indult, több revolverlövessel meggyilkolták. A merénylők azonnal a földre vetették magukat és elvágtatták. A merénylőtől a késő esti órákig még nem érkeztek további részletek. Ha a hír igaznak bizonyul és nincs okunk kétkedni a valóságában, Németország eszidőszert legszemélyesebb politikusként tette el láb alól a reakció. Semmi kétség, hogy ez a reakció elítélhető munkája volt, a zsidó Rathenau utjában állott a háborúcsinálók és a junker antiszemita kárák. Halála ennek a földrajzi machiavellizmusnak a következménye, amely Liebknechtet, Luxemburg Rózát, Kurt Eisner, Hans Várost, Erbertet e tettesek láb alól. Alig két hete, hogy ugyancsak a reakció bünszöveket cingázzal megtámadta Scheidemann jobboldali szoci listavezért s igazán a véletlen szerencse, hogy a merénylet nem okozta a kiváló politikus és munkavezér halálát. Most Rathenau volt szor.

Rathenau egyike hazája lelképzetesebb és leghasználatosabb politikusaiknak. A háborúban kitűnt ésszelmezői könyveivel s már a nagy vérengzés első éveiben tisztán látta a kimenetelt, meg is mondoma bátran Hohenzollern Vilmesnek, hogy a harc adataiban, Németország el fogja veszíteni a háborút. Halálán a vámszépség volt ez akkor a zsidó Rathenau s igazán véletlen, hogy igazmondásáért nem került bírónak. A háború elvesztésével Németország többiben fordult nagy tudásához, képességeihez. Előrangú közgazdászai és állampolitikai szaktudósai voltak. Ő kötötte meg az ügyvezetői wiesbadeni egyezményt a franciákkal, s volt az első, aki a meggyezésést kereste Franciaországgal. Paratlan debatter, ésszelmező, pillanatnyi apricipiói képessége, hallatlan előrelátása, mind értékeivel a valósággal megvesztegette az állóságként tárgyalt franciákat. Mindezen kiváló akarta a vezetés háborút minden következményével együtt. Az volt az elve, hogy a levett Németország nem szabad újat hoznia a győztesekkel, majd s apránként, abban az irányban, ahogy Németország erősödik, kihatást fejteni, mekkora képességeket követelnek tőle.

Rathenau nagysága nem csökkent az idővel, ellenkezőleg, egyre nőtt. Hasonosan pénzügyminiszterre lett a Wirth kormányának, majd a kormány átszervezésével a külügyi poléig emelkedett. Mint ilyen, legnagyobb sikereit Génában, az ügyvezetői rapallói szerződés után érte el. Mielőtt elment Génába, exposé-számba menő beszédében a birodalmi gyűlésen a franciákkal szembe fordult, a jóvátételi bizottság abszurd határozatai ellen foglalt állást. Bátran kihozta, hogy ez a határozat az egész világot megdöbbentette, mert Poincaré retrográd politikája az egész vonalon győzedelmeskedett. Babizonyította, hogy Németország a háború óta negyvenötmilliárd és hatszázmillió arany márkát fizetett. És ha hozzávesszük a nyugatporosz és felső-szléziai területeket, amelyet a németek elvettek, az összeg százmilliárd arany márkánál is nagyobb. Németország — mondoma Rathenau — aktora összeget fizetett, amilyent egyetlen nép sem, amióta a világtörténelmet ismerjük.

Az orosz problémára vonatkozólag sejtene engedte Rapallót már Berlinben. „Mi magunk is ott leszünk Oroszország újjáépítői között.” Elszántságát, kitartását és energiáját éppen ez a rapallói szerződés bizonyította be. Az egész világ ellene volt, Poincaré, Belgium, Amerika, maga Lloyd George is s volt pillanat, amikor Wirth kancellár sem értett vele egyet. Wirth hajlandó lett volna lemondani erről a szerződésről és kanos zát járni, Rathenau azonban nagyon jól tudván, hogy ez a szerződés Németország újjáépítésének egyik gyökérproblémája, a legsúlyosabb energiával ragaszkodott hozzá. És hogy a világ Franciaországgal együtt kénytelen volt ezt a bevégzett tény tudomásul venni, a rathenaui szerződésnek köszönhető Németország. Mára éppen néhány órával a tragikus távirat előtt jelentik Berlinből, hogy a német birodalmi gyűlés ratifikálta Rathenau és Csicseria szerződését, a rapallói egyezményt. Rathenau műve tehát megkoronázott.

De Rathenau nemcsak Rapalló kérdésében ért el nagy eredményeket, a jóvátételi kérdésben is. Az ő esze, higgadt magatartása következtében retirált meg Poincaré militarizmus és noha május harminc egyikén se fizetett Németország, a bevonulás mégse következett be. Rathenau nagy volt mint államférfi és nagy volt mint ember. Nemrégiben közöltük hosszabb cikket „A zsidó Rathenauról”, ebből meglátjuk, hogy Németország a zsidó államférfia mindvégig hiú marad fajtájához s Palesztina újjáépítési akciójában, az ugynevezett Keren Hajjeszód akcióban is kivette részét. Rathenau halála óriási vesztesége a megújuló német birodalomnak, a radikális polgári gondolkodásnak és az újjáépülő Európának.

Gépfegyveres autón menekültek a merénylők Nyolc lövés érte Rathenau fejét

Rathenau külügyminiszter meggyilkolásáról ismertek még a következőket jelentik.
Berlin, június 24 (Wolff) Rathenau külügyminiszter meggyilkolása az Arsenal és a Nollot-strasse kereszteződésénél történt. A merénylők autót nyomban elmenekültek. A rendőrség egész appa usi kerékpárokon és autókön indult a merénylők üldözésére, de eddig semmi konkrét eredmény. A merénylők autójára gépfegyverrel volt felszerelve. A külügyminiszter fejét 8 lövés érte, amely azonnali halált okozott.

Wirth bejelenté a gyilkosságot
Berlin, június 24. A német birodalmi gyűlésen Rathenau meggyilkolását Wirth kancellár jelentette be ma délelőtt fél tízezerkor. A képviselők között a borzalmas hír óriási megdöbbentést keltett. A parlament üléseit a gyász jeléül szüneteltették. Az izgalom egész Berlinben óriási.

Az hiszik, hogy Rathenau meggyilkolása öszszüggésben van azokkal a jobboldali pucshírekkel, amelyről éppen a napokban rántotta le a leplet a baloldali sajtó

Rathenau legutolsó beszéde
Berlin, június 23. Rathenau a parlament tegnapi ülésén mondotta el legutolsó beszédét. Óriási sikere volt. Kijelentette, hogy a Rajna-vidék semlegesítésére vonatkozó terveket csak a versaillesi békeszerződés megsértésével lehet megvalósítani. A birodalmi kormány soha nem fog belemenni olyan engedelményekbe, hogy a Rajna-vidék, melynek lakosai a népszámlálás alatt törhetetlen ragaszkodást tanúsítottak a német hazával szemben, megsemmisítsék.

A Saar-medencéről hanyújtott interpellációra Rathenau hangsúlyozta, hogy a medence lakói saját sorsukról önmaguk döntsének. Most azonban egy kormányozzák, mint a felvilágosodott abszolútizmus idején. Ha a népszövetséget egy ilyen kormányzat gyakorlásával bízták meg, akkor ez

nem egyéb a népszövetségi eszmének gyalázásánál.
— A kormányzó bizottság a Saar-vidéken a frankvalutát vezette be. Ez szerződésesség és módfeletárt a Saar-medence iparának. A bizottság egyébként is nem szorítokzik a terület kizigyeztására, de a francia államot istápolja Németország részén. Elvitatlanul a szerződésesség már magában az, hogy a Saar-vidéket még mindig francia csapatok és francia esendőség tartja megszállva. Ez utóbbi szonfelül, hogy előkelő politikai személyiségekről listát vezet, a hivatalok munkáját is ellenőrzik.

Teljesen okatlan eljárás hogy a Saar-vidéket külpolitikailag Franciaország képviseli.

Természetes, hogy erőlesen visszatartottuk ezt a föltávást, hogy valaha is beleegyezzünk abba, hogy a Saar-vidékről a birodalom belsejébe került polgárok fölött Franciaország vállalja a képviselést. Ez homlokegyenest ellenkezik a békeszerződés idevonatkozó pontjaival. Szerződésességnek kell még minősíteni az ottani iskolák elfranciásítását is. Ismételt panaszaink nem részesültek megfelelő figyelemben. A kormány azonban mégsem apja fel e tekintetben jogait és szorgalmazni fogja a sérelmek orvoslását. A kormánybizottság viszonya a néphez az ellenséges uralom típusus képét mutatja és csak természetes, hogy

a lakosság az idegen hatalom iránt legkisebb mértékben sem mutat bizalmat.

A kormányzóbizottság a néppel szemben úgy viselkedik, mintha egy idegen földrészen volna és bár a Saar-medence állapotai a legszerencsétlenebbek mondhatók, esodálnunk kell a hűségnek, amellyel lakói a németországi iránt tanúsítanak és mondhatom, ez a hűség a német nép számára példaszerű szolgálhatna. (A beszédet az egész Ház megtapsolta.)

Megbélyegezték

a kolozsvári ortodox hitközség elleni ítéletet

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Szombaton délelőtt a mauszfima keretében Glasner Akiba, a kolozsvári ortodox zsidó hitközség főbírája a templomot szűfőlégi megtöltő hívőcsereg előtt nagyszabású, tartalmas és lendületes beszédet mondott. A főbírái ezután a hitközségét érintő aktuális ügyet, a „besz din” sérelmes döntését tette szóvá. Feszült érdeklődés mellett ismertette az ítélet előzményét, a hatvanak kiválását a régi és tiszteltreméltó ortodox hitközségből. Finom iróniával mutatott rá a kiválás ürügyére.

Nem maradhattak — egymond — ezek az urak az ortodox közösségben, mert állításuk szerint nem tapasztaltak itt olyan szellemet, amely vallási lelkiismeretüknek megfelelő volna. Ha azonban nem a csoportot és nem a kiválás hirdetőt okát nézzük, hanem a kiváltak személyeit, azt kell látnunk, hogy bizony ezek között számosan nem egészen felelnek meg a vallási indoknak, amely miatt a szakadásnak szerintük be kellett következnie.

A hitközönlak során a főbírái kitért a dési tárgyalásokra. Itt a tárgyalások egyik főpontjaként szerepelt

a kérdés, vajon a kolozsvári hitközség előjáróságában részt vehetnek-e cionisták és olyanok, akik magánéletükben nem tróják magukra nézve kötelezőnek a Sulchan Aruch szabványait.

— Én akkor azt mondtam: A hitközségi életből kikapcsolandóak tartom a politikát, de ragaszkodom ahhoz, hogy a vezetésben csak olyanok vegyenek részt, akik nem szögik meg a szombatot és tartózkodnak a trójai étel élvezetétől. És akkor előállott az a komikus helyzet, hogy a konferencián résztvevőknek éppen ez a szánva, amelynek tagjai mindig a harcot hirdetik a neológia ellen, a somlyói pap vezetésével kijelentették, hogy bizony ők nem korlátozhatják az előjáróságot vallási megszerítésekkel, mert ebből sokféle bej származhatna.

Glasner Akiba főbírái ezután ártért a kolozsvári besz din csufos szerepére. Miután a logikátlan és zsidótan ítélet meghozatott, magához kérte a hitközség két dajanját. Azt hitte, hogy ezek megfelelő készítséggel, az ügy alapes tanulmányozása után napokon át az ő elnöklése alatt fogják megtárgyalni ezt az egész országészre, de távolabbra is kiható elvi jelentőségű esetet. Ehelyett mit kellett tapasztalnia? A két ur eljött hozzá, leülték és öt perc alatt magvölt az ítéletük. Az ítélet pedig az volt, hogy nem tudnak ebben az ügyben ítékezni.

Szeretett hiveim! Itt a hitközség becsületéről és létérdekéről volt szó. Arról, hogy Kolozsvár ortodox hitközsége, amely közel egy évszázad óta áll fenn, egy hitközségről, amely mindig a legmesszebbmenően követelte intézményeiben és tagjaitól a vallásosságát. Nézenek körül ebben a városban! Szombaton és zsidó ünnepekkor kevés kivétellel zsidók zárt boltjait látjuk. Mászárzóink felügyelete a legprecízebb, megszönik a legmegbízhatóbbak. Mi, amikor eleinte a kilépkkel tárgyalunk, meg akartuk adni nekik azt a jogot is, hogy a metsző választásában védjük lehessen Arszonyaink gondoskodni a kórházi betegek rituális kosztal való ellátásáról. Iskoláinkban igaz ői zsidó szellemet honosítottunk meg. Szegényeink között pntek dslután kalásot esztogatunk, a jótékoyságnak sok-sok zsidó fajtáját gyakoroljuk. Mondhatom, a hagyományos zsidó közösségi élet egyik legzesebb példája volt Kolozsvár és ime ezt a fejlett szép életet akarják széjjelrombolni tisztára politikai okokból. En nem vagyok sem cionista, sem agudista. Pap vagyok és minden figyelmem oda irányul, hogy erről a számomra szent helyről a vallás szentségét megóvjam. De viszont nem vagyok, nem lehetek épan vallásos örületelemni fogva olyan elfogult, hogy amiért valaki egy politikai irányzatot vall megdésé, hogy azért hozzájáruljak a hitközségi életből való kizárásához. A besz din elnökétől a fiatal tasnádi rabbi vállalkozott. Vajon megkérdezte ez a lelkipásztor a lelkiismeretét, hogy ebben a súlyos esetben megtartatja-e majd azt a kiagyensulyozott tárgyiagosságot amelyhez csak lehiggadt, tapasztalt idős tudósok alkalmasok.

A főbírái beszédében, amelyet bibliai vonatkozásokkal szőtt át, rámutatott külön arra a feneketlen lelkiismeretlenségre is, hogy olyan hitközségre mondták ki a „pósal” szót, amely a háború és a forradalmak óta hat menekült rebbet részesít tisztes támogatásban. Végül felhívta a kolozsvári zsidó asszonyokat, hogy semilyen körülmények között ne hagyják magukat befolyásoltatni utcai pletykák és jelszavak által. Húst meg akkor sem, ha a szefárdónál kedvezményt kapnának, ne vásároljanak náluk: kizárólag a hitközség mésszarszékeiben szerezzék be husszükségeiket. A hivatást pedig felszólította, hogy tartanak ki minden körülmények között az anyahitközséggel és ne terrorizáltassák magukat.

1922. június 25.
ka cseh
enben
selő 24 óráig
szónoki emel-
en
dóstitójától
A brágai nem-
többi napokban
angulárban foly-
a szlovák és a
k támadták rend-
ány politikáját.
n tárgyalják a
tal a „Slovák”
éghezvitt rombo-
nyújtott sürgős
nista) támadja a
cura feljstalmu
seiert két ízben
sovszáky (nema-
léz s rendszeres
a csehek ellen.
fek a cseh szlo-
evésével tűnnek
nosen a szlovák
linak.
Kijelenti, hogy
dó feletti vilá-
lték, hogy el-
tnek jelentősé-
szellem uralko-
naz arulókra és
üksége, hogy bi-
hazafiak érve-
zután kifejtji a
okát s hivat-
legionárius egye-
ri a legionárius-
káljanak olyan
k az államot ille-
a német képv-
tisztviselők mi-
táket rendeztek
ba kellett szí-
több mint 24
st megnyitották,
st felfüggesztése
szónoki emelvé-
steljes felszólítá-
női emelvényt
olta, hogy mind-
nig a német
sának ügyében
l megfelelő vá-
nok erre ismét
st, hogy a szó-
erőszakkal távo-
ők Junghoz ro-
ni gyűrével vet-
képviselők ráro-
és ádáz dulako-
helyben előbb a
yba, de idővel
k felül. Lidgela-
leokki emelvény-
asztalán kerasz-
dok elé dobták.
szokott, mire
edés annyira el-
ség intézkedé-
45 főnyi parla-
e. A verekedés
erveket öltött, az
arsait az elnöki
tta. Hosszas ve-
után az őrség-
annyira helyre-
iselők ismét el-
elütött három
után könnyen ka-
karambol történt
neolog templom
tó a megengedett
gyobb sebességgel
s. Akkor érkezett
orvsnat és ezért
nagyobb volt a
melyről kiderült,
két kocsi közé
offór hirtelen fé-
enhatás alatt me-
re körül és hátsó-
147. számu bér-
bméternyi távol-
okra zuzódva for-
három utassal,
égen kívül komo-
ent.

Beszélgetés Paul Kornfelddel a modern drámáról, az új irodalomról és néhány szó a zsidóságról

— Az Uj Kelet munkatársától —

Frankfurt a. M., június

Paul Kornfeld régi ismerősem. Még abból az időből, amikor magam is Frankfurtban éltem. Akkoriban Kronbergben lakott a Tannus alatt, hangulatos keletre nyitott az ablaka, és rózsákkal uszott a lugosok körül és piros ribizli bokrok hajítottak rá az éreken. Nála láttam a legnagyobb és legszebb íróeszközt. Majdnem betöltött dolgozó szobáját. A könyvespolkok roskadtak a könyvektől, a falakon bekeretezett színlapok között elücsögött a felesége portéja. Igazi zsidó szépség, arcából sugárzott a kelet dus megéjszélése. Felesége prágai, ő is az. Prágából magukkal hozták a zsidó melankóliát.

Akkor írta a „Himmel und Hölle“-t, amelyet Berlinben Reinhardt rendezett. A darab pikantériája: Bécsben nem kerülhetett színre, mert az érzékeny liberális elölre olyan lármát csapott, hogy a színház kénytelen volt a kitérőt darabot levenni a műsorról. De Berlin után nagy sikerrel játszották a darabot Frankfurt, Darmstadt, Zürich. És most egyszerre három színház készült új drámájára, a „Der ewige Tannus“-ra: Prága, Zürich és Darmstadt.

Paul Kornfelddel véletlenül akadtam rá ebben a nyugtalan, ideges nagy városban. Régi emlékek nyomában jártam. Egyedül bolyongtam a frankfurti utcákban, az Opera közelében, kicsiny és hűs kávéház ablakában megpillantottam, két éve nem láttam, nem változott semmit. Őde és nyugodt szemek mosolygósan a kerek pápásem mögött. Arca szelíd és elgondolkodó. Még egészen fiatal, egykorú Max Broddal és Franz Werfelrel. De nem csak ennyi közösségük van. Ő is, mint Werfel és Brod prágai, onnan indult el és érkezett az új német irodalomba. Nem véletlen, hogy az utcsinálók között olyan sok a prágai és a zsidó. Prágának nehéz és sűrű kulturája van, amelyet megélt a zsidó kultúra. Az új irodalom, amely Berlinből hajta a lombjait, Prágából tette meg az első lépést. Heinrich Mann számolt le először a naturalizmussal, de az új forma felé a Franz Werfelék és Paul Kornfeldek viszik a német irodalmat.

Egyszerűen dolgozott, amikor rája történt. — Ah, Ön itt! — mosolygott és ő is megválaszoltam keresett bennem. — Üdvölközök, hogy viszonyíthatom. Azóta sok minden történt nálam. Majd mesélni fog.

Elmondottam, hogy zsidó újságot írok és ki fogom kérdezni mindenről, ami bennünket otthon érdekel.

Megszéppent. Szelíd tartózkodó és szerény ember, a csöndet szereti, premoníciók előtt lázas és beteg, mert írótársai a nyilvánosságtól és fél a lámpától.

— Már is úgy érzem magam, — szájgöngyölítette — mintha újra az iskolapadban ülnek. Isten neki, kérdezzem, de ne legyen nagyon szigorú hozzám.

— Mondjon valamit az új irodalomról: célokról és eszközökről.

— Összefoglalva a homlokát. A szavakat kereste, az új és tömör szavakat, amelyeken kidagadnak a gondolatok. Többször belekezdett és szemrehányóan nézett rám.

— Uj irodalom — kezdte. — Célok és eszközök. Sok mindent magukba foglalnak ezek a szavak. Egyelőre, azt hiszem mindnyájan így vagyunk, a stílust keressük. Azt a stílust, amely a legkétszertesebben tudja visszaadni az új ember érzésvilágát. A naturalizmus nem tudtunk, az élet fotográfiája nem művészet. Az emberi lélek komplikáltsága elrejtőzik a külsőségek mögött. Ezt a komplikáltságot kell megkeresni és ezt kell kifejezni. De úgy, hogy ami robaj benn van, az kiűnjön.

— És ez a stílus? — Keressük. Mindenki másként. Csak így lehet. Az írónak, ha egyéniség, egyéni eszközöket kell találnia. Ha pedig nem egyéniség, akkor nem ír.

— Az expresszionizmus? — Az expresszionizmus nagy stíluskeresésbe belefulladnak az egyéniségek. Az expresszionizmus forradalmi átalakulást akar az irodalomban és a művészetben. En az átalakulást magában keresem.

— Tehát az expresszionista irányzat nem lehet egyéni? — De lehet. De merem állítani, az az expresszionista író, aki egyéniség, már nem is expresszionista. Más. Saját maga. Mert az író nem olvadhat bele uniformizált formába, még ha ez a forma olyan őszintén és becsületesen is keresi a tökéleteset és az emberit, mint az expresszionista.

— A mai expresszionista irodalom? — Varieté művészet. Megnyilatkozásában legalább is nem más. Akarásban erő, de eredményeiben excentricitás. Az egyéni keresők művészek, a tömegkeresők lehetnek apostolok, de egyelőre bohócoknak látszanak. Mert nem elég letapadni a naturalizmust, mint formát, építeni kell helyébe, az azonban nem lehet irányforma, csak egyéni. És mit tud adni az expresszionizmus? Eddig mit adott? Igen, adott új szavakat, de nincsen bennük új élet. Teremtett valamit? Semmit. Stílusa vértelen és szörbi. Veszélyes, mert elcsuszamlás. Az expresszionizmus a naturalizmus természetes lelki reakciója. A naturalizmus az egyik véglet, az expresszionizmus a másik. Az egyéniség, az új irodalom e kettő között keresi önmagát. Nem morder, az expresszionizmusból még klasszikus forma is lehet. Sőt lesz. Mert naturalista alapon alkotni nem lehet. Ha az expresszionista irány eléli a célt, megtalálja az új irodalom klasszikus formáját. De ehhez az kell, hogy az új szavak az új életet tükrözzék és az élet új tartalmát.

— És az új dráma? — Mindaz vonatkozik a drámára is. Sőt fokozottabban a drámára. A színpad ma már csaknem tökéletes eszközökkel dolgozik, de az üres pátoz a színpadról még farasztóbb és unalmasabb, mint a könyvből. A színpadra nem bábukat helyezni, hanem az embert, olyanokat, mint anylon. Elétek tragikumra ne sikkadjon el szavakban. Egész legyen és tökéletes. Vagy tökéletlen, de a tökéletlenség is tökéletes. Az új drámanak csak ez lehet a feladata: megmutatni az új embert, a maga megváltozott lelki szerkezetével.

Elfáradt. Félretolta papirosait, elmerengett. Hirtelen, fájó tünődés után megkérdezte: — Hát nem így van? Lehajtottam a fejem, mintha az ő bágyadsága ereszkedett volna le rám.

— Ugy-e most már nem kérdez többet? Szivtelennek kellett lennem. — Szóval tovább vizsgálta! — Igen. Most valami olyanról beszéljünk, ami nem mindentit, csak a miénk. A zsidóságról. Nem értett meg. Én se értettem csodálkozásával. — Zsidók vagyunk. És ha két zsidó, két idegenben élő zsidó találkozik, kezét szorít és köszönti egymást. Mosolygott. — Köszöntsen engem azzal, hogy elmond valamit zsidó emlékeiből. Hiszen ön prágai, ott nőtt fel, ott nevelkedett. — Igen. — Elgondolkozott. — Látja, én most már erre keveset gondolok.

zakaton. Mert a ma élete más mint a tegnapi, összetettebb, tömörebb és kuszább. Az új élet az írónak új formára van szüksége. Az új forma új szavak. Uj stílus.

— És ez a stílus? — Keressük. Mindenki másként.

— Az expresszionizmus? — Az expresszionizmus nagy stíluskeresésbe belefulladnak az egyéniségek. Az expresszionizmus forradalmi átalakulást akar az irodalomban és a művészetben. En az átalakulást magában keresem.

— Tehát az expresszionista irányzat nem lehet egyéni? — De lehet. De merem állítani, az az expresszionista író, aki egyéniség, már nem is expresszionista. Más. Saját maga. Mert az író nem olvadhat bele uniformizált formába, még ha ez a forma olyan őszintén és becsületesen is keresi a tökéleteset és az emberit, mint az expresszionista.

— A mai expresszionista irodalom? — Varieté művészet. Megnyilatkozásában legalább is nem más. Akarásban erő, de eredményeiben excentricitás. Az egyéni keresők művészek, a tömegkeresők lehetnek apostolok, de egyelőre bohócoknak látszanak. Mert nem elég letapadni a naturalizmust, mint formát, építeni kell helyébe, az azonban nem lehet irányforma, csak egyéni. És mit tud adni az expresszionizmus? Eddig mit adott? Igen, adott új szavakat, de nincsen bennük új élet. Teremtett valamit? Semmit. Stílusa vértelen és szörbi. Veszélyes, mert elcsuszamlás. Az expresszionizmus a naturalizmus természetes lelki reakciója. A naturalizmus az egyik véglet, az expresszionizmus a másik. Az egyéniség, az új irodalom e kettő között keresi önmagát. Nem morder, az expresszionizmusból még klasszikus forma is lehet. Sőt lesz. Mert naturalista alapon alkotni nem lehet. Ha az expresszionista irány eléli a célt, megtalálja az új irodalom klasszikus formáját. De ehhez az kell, hogy az új szavak az új életet tükrözzék és az élet új tartalmát.

— És az új dráma? — Mindaz vonatkozik a drámára is. Sőt fokozottabban a drámára. A színpad ma már csaknem tökéletes eszközökkel dolgozik, de az üres pátoz a színpadról még farasztóbb és unalmasabb, mint a könyvből. A színpadra nem bábukat helyezni, hanem az embert, olyanokat, mint anylon. Elétek tragikumra ne sikkadjon el szavakban. Egész legyen és tökéletes. Vagy tökéletlen, de a tökéletlenség is tökéletes. Az új drámanak csak ez lehet a feladata: megmutatni az új embert, a maga megváltozott lelki szerkezetével.

Elfáradt. Félretolta papirosait, elmerengett. Hirtelen, fájó tünődés után megkérdezte: — Hát nem így van? Lehajtottam a fejem, mintha az ő bágyadsága ereszkedett volna le rám.

— Ugy-e most már nem kérdez többet? Szivtelennek kellett lennem. — Szóval tovább vizsgálta! — Igen. Most valami olyanról beszéljünk, ami nem mindentit, csak a miénk. A zsidóságról. Nem értett meg. Én se értettem csodálkozásával. — Zsidók vagyunk. És ha két zsidó, két idegenben élő zsidó találkozik, kezét szorít és köszönti egymást. Mosolygott. — Köszöntsen engem azzal, hogy elmond valamit zsidó emlékeiből. Hiszen ön prágai, ott nőtt fel, ott nevelkedett. — Igen. — Elgondolkozott. — Látja, én most már erre keveset gondolok.

— Tehát az expresszionista irányzat nem lehet egyéni? — De lehet. De merem állítani, az az expresszionista író, aki egyéniség, már nem is expresszionista. Más. Saját maga. Mert az író nem olvadhat bele uniformizált formába, még ha ez a forma olyan őszintén és becsületesen is keresi a tökéleteset és az emberit, mint az expresszionista.

— A mai expresszionista irodalom? — Varieté művészet. Megnyilatkozásában legalább is nem más. Akarásban erő, de eredményeiben excentricitás. Az egyéni keresők művészek, a tömegkeresők lehetnek apostolok, de egyelőre bohócoknak látszanak. Mert nem elég letapadni a naturalizmust, mint formát, építeni kell helyébe, az azonban nem lehet irányforma, csak egyéni. És mit tud adni az expresszionizmus? Eddig mit adott? Igen, adott új szavakat, de nincsen bennük új élet. Teremtett valamit? Semmit. Stílusa vértelen és szörbi. Veszélyes, mert elcsuszamlás. Az expresszionizmus a naturalizmus természetes lelki reakciója. A naturalizmus az egyik véglet, az expresszionizmus a másik. Az egyéniség, az új irodalom e kettő között keresi önmagát. Nem morder, az expresszionizmusból még klasszikus forma is lehet. Sőt lesz. Mert naturalista alapon alkotni nem lehet. Ha az expresszionista irány eléli a célt, megtalálja az új irodalom klasszikus formáját. De ehhez az kell, hogy az új szavak az új életet tükrözzék és az élet új tartalmát.

— És az új dráma? — Mindaz vonatkozik a drámára is. Sőt fokozottabban a drámára. A színpad ma már csaknem tökéletes eszközökkel dolgozik, de az üres pátoz a színpadról még farasztóbb és unalmasabb, mint a könyvből. A színpadra nem bábukat helyezni, hanem az embert, olyanokat, mint anylon. Elétek tragikumra ne sikkadjon el szavakban. Egész legyen és tökéletes. Vagy tökéletlen, de a tökéletlenség is tökéletes. Az új drámanak csak ez lehet a feladata: megmutatni az új embert, a maga megváltozott lelki szerkezetével.

Elfáradt. Félretolta papirosait, elmerengett. Hirtelen, fájó tünődés után megkérdezte: — Hát nem így van? Lehajtottam a fejem, mintha az ő bágyadsága ereszkedett volna le rám.

— Ugy-e most már nem kérdez többet? Szivtelennek kellett lennem. — Szóval tovább vizsgálta! — Igen. Most valami olyanról beszéljünk, ami nem mindentit, csak a miénk. A zsidóságról. Nem értett meg. Én se értettem csodálkozásával. — Zsidók vagyunk. És ha két zsidó, két idegenben élő zsidó találkozik, kezét szorít és köszönti egymást. Mosolygott. — Köszöntsen engem azzal, hogy elmond valamit zsidó emlékeiből. Hiszen ön prágai, ott nőtt fel, ott nevelkedett. — Igen. — Elgondolkozott. — Látja, én most már erre keveset gondolok.

— Tehát az expresszionista irányzat nem lehet egyéni? — De lehet. De merem állítani, az az expresszionista író, aki egyéniség, már nem is expresszionista. Más. Saját maga. Mert az író nem olvadhat bele uniformizált formába, még ha ez a forma olyan őszintén és becsületesen is keresi a tökéleteset és az emberit, mint az expresszionista.

— A mai expresszionista irodalom? — Varieté művészet. Megnyilatkozásában legalább is nem más. Akarásban erő, de eredményeiben excentricitás. Az egyéni keresők művészek, a tömegkeresők lehetnek apostolok, de egyelőre bohócoknak látszanak. Mert nem elég letapadni a naturalizmust, mint formát, építeni kell helyébe, az azonban nem lehet irányforma, csak egyéni. És mit tud adni az expresszionizmus? Eddig mit adott? Igen, adott új szavakat, de nincsen bennük új élet. Teremtett valamit? Semmit. Stílusa vértelen és szörbi. Veszélyes, mert elcsuszamlás. Az expresszionizmus a naturalizmus természetes lelki reakciója. A naturalizmus az egyik véglet, az expresszionizmus a másik. Az egyéniség, az új irodalom e kettő között keresi önmagát. Nem morder, az expresszionizmusból még klasszikus forma is lehet. Sőt lesz. Mert naturalista alapon alkotni nem lehet. Ha az expresszionista irány eléli a célt, megtalálja az új irodalom klasszikus formáját. De ehhez az kell, hogy az új szavak az új életet tükrözzék és az élet új tartalmát.

— És az új dráma? — Mindaz vonatkozik a drámára is. Sőt fokozottabban a drámára. A színpad ma már csaknem tökéletes eszközökkel dolgozik, de az üres pátoz a színpadról még farasztóbb és unalmasabb, mint a könyvből. A színpadra nem bábukat helyezni, hanem az embert, olyanokat, mint anylon. Elétek tragikumra ne sikkadjon el szavakban. Egész legyen és tökéletes. Vagy tökéletlen, de a tökéletlenség is tökéletes. Az új drámanak csak ez lehet a feladata: megmutatni az új embert, a maga megváltozott lelki szerkezetével.

Elfáradt. Félretolta papirosait, elmerengett. Hirtelen, fájó tünődés után megkérdezte: — Hát nem így van? Lehajtottam a fejem, mintha az ő bágyadsága ereszkedett volna le rám.

— Ugy-e most már nem kérdez többet? Szivtelennek kellett lennem. — Szóval tovább vizsgálta! — Igen. Most valami olyanról beszéljünk, ami nem mindentit, csak a miénk. A zsidóságról. Nem értett meg. Én se értettem csodálkozásával. — Zsidók vagyunk. És ha két zsidó, két idegenben élő zsidó találkozik, kezét szorít és köszönti egymást. Mosolygott. — Köszöntsen engem azzal, hogy elmond valamit zsidó emlékeiből. Hiszen ön prágai, ott nőtt fel, ott nevelkedett. — Igen. — Elgondolkozott. — Látja, én most már erre keveset gondolok.

— Tehát az expresszionista irányzat nem lehet egyéni? — De lehet. De merem állítani, az az expresszionista író, aki egyéniség, már nem is expresszionista. Más. Saját maga. Mert az író nem olvadhat bele uniformizált formába, még ha ez a forma olyan őszintén és becsületesen is keresi a tökéleteset és az emberit, mint az expresszionista.

— A mai expresszionista irodalom? — Varieté művészet. Megnyilatkozásában legalább is nem más. Akarásban erő, de eredményeiben excentricitás. Az egyéni keresők művészek, a tömegkeresők lehetnek apostolok, de egyelőre bohócoknak látszanak. Mert nem elég letapadni a naturalizmust, mint formát, építeni kell helyébe, az azonban nem lehet irányforma, csak egyéni. És mit tud adni az expresszionizmus? Eddig mit adott? Igen, adott új szavakat, de nincsen bennük új élet. Teremtett valamit? Semmit. Stílusa vértelen és szörbi. Veszélyes, mert elcsuszamlás. Az expresszionizmus a naturalizmus természetes lelki reakciója. A naturalizmus az egyik véglet, az expresszionizmus a másik. Az egyéniség, az új irodalom e kettő között keresi önmagát. Nem morder, az expresszionizmusból még klasszikus forma is lehet. Sőt lesz. Mert naturalista alapon alkotni nem lehet. Ha az expresszionista irány eléli a célt, megtalálja az új irodalom klasszikus formáját. De ehhez az kell, hogy az új szavak az új életet tükrözzék és az élet új tartalmát.

— És az új dráma? — Mindaz vonatkozik a drámára is. Sőt fokozottabban a drámára. A színpad ma már csaknem tökéletes eszközökkel dolgozik, de az üres pátoz a színpadról még farasztóbb és unalmasabb, mint a könyvből. A színpadra nem bábukat helyezni, hanem az embert, olyanokat, mint anylon. Elétek tragikumra ne sikkadjon el szavakban. Egész legyen és tökéletes. Vagy tökéletlen, de a tökéletlenség is tökéletes. Az új drámanak csak ez lehet a feladata: megmutatni az új embert, a maga megváltozott lelki szerkezetével.

Elfáradt. Félretolta papirosait, elmerengett. Hirtelen, fájó tünődés után megkérdezte: — Hát nem így van? Lehajtottam a fejem, mintha az ő bágyadsága ereszkedett volna le rám.

— Ugy-e most már nem kérdez többet? Szivtelennek kellett lennem. — Szóval tovább vizsgálta! — Igen. Most valami olyanról beszéljünk, ami nem mindentit, csak a miénk. A zsidóságról. Nem értett meg. Én se értettem csodálkozásával. — Zsidók vagyunk. És ha két zsidó, két idegenben élő zsidó találkozik, kezét szorít és köszönti egymást. Mosolygott. — Köszöntsen engem azzal, hogy elmond valamit zsidó emlékeiből. Hiszen ön prágai, ott nőtt fel, ott nevelkedett. — Igen. — Elgondolkozott. — Látja, én most már erre keveset gondolok.

— Tehát az expresszionista irányzat nem lehet egyéni? — De lehet. De merem állítani, az az expresszionista író, aki egyéniség, már nem is expresszionista. Más. Saját maga. Mert az író nem olvadhat bele uniformizált formába, még ha ez a forma olyan őszintén és becsületesen is keresi a tökéleteset és az emberit, mint az expresszionista.

— A mai expresszionista irodalom? — Varieté művészet. Megnyilatkozásában legalább is nem más. Akarásban erő, de eredményeiben excentricitás. Az egyéni keresők művészek, a tömegkeresők lehetnek apostolok, de egyelőre bohócoknak látszanak. Mert nem elég letapadni a naturalizmust, mint formát, építeni kell helyébe, az azonban nem lehet irányforma, csak egyéni. És mit tud adni az expresszionizmus? Eddig mit adott? Igen, adott új szavakat, de nincsen bennük új élet. Teremtett valamit? Semmit. Stílusa vértelen és szörbi. Veszélyes, mert elcsuszamlás. Az expresszionizmus a naturalizmus természetes lelki reakciója. A naturalizmus az egyik véglet, az expresszionizmus a másik. Az egyéniség, az új irodalom e kettő között keresi önmagát. Nem morder, az expresszionizmusból még klasszikus forma is lehet. Sőt lesz. Mert naturalista alapon alkotni nem lehet. Ha az expresszionista irány eléli a célt, megtalálja az új irodalom klasszikus formáját. De ehhez az kell, hogy az új szavak az új életet tükrözzék és az élet új tartalmát.

— És az új dráma? — Mindaz vonatkozik a drámára is. Sőt fokozottabban a drámára. A színpad ma már csaknem tökéletes eszközökkel dolgozik, de az üres pátoz a színpadról még farasztóbb és unalmasabb, mint a könyvből. A színpadra nem bábukat helyezni, hanem az embert, olyanokat, mint anylon. Elétek tragikumra ne sikkadjon el szavakban. Egész legyen és tökéletes. Vagy tökéletlen, de a tökéletlenség is tökéletes. Az új drámanak csak ez lehet a feladata: megmutatni az új embert, a maga megváltozott lelki szerkezetével.

Elfáradt. Félretolta papirosait, elmerengett. Hirtelen, fájó tünődés után megkérdezte: — Hát nem így van? Lehajtottam a fejem, mintha az ő bágyadsága ereszkedett volna le rám.

— Ugy-e most már nem kérdez többet? Szivtelennek kellett lennem. — Szóval tovább vizsgálta! — Igen. Most valami olyanról beszéljünk, ami nem mindentit, csak a miénk. A zsidóságról. Nem értett meg. Én se értettem csodálkozásával. — Zsidók vagyunk. És ha két zsidó, két idegenben élő zsidó találkozik, kezét szorít és köszönti egymást. Mosolygott. — Köszöntsen engem azzal, hogy elmond valamit zsidó emlékeiből. Hiszen ön prágai, ott nőtt fel, ott nevelkedett. — Igen. — Elgondolkozott. — Látja, én most már erre keveset gondolok.

— Tehát az expresszionista irányzat nem lehet egyéni? — De lehet. De merem állítani, az az expresszionista író, aki egyéniség, már nem is expresszionista. Más. Saját maga. Mert az író nem olvadhat bele uniformizált formába, még ha ez a forma olyan őszintén és becsületesen is keresi a tökéleteset és az emberit, mint az expresszionista.

— A mai expresszionista irodalom? — Varieté művészet. Megnyilatkozásában legalább is nem más. Akarásban erő, de eredményeiben excentricitás. Az egyéni keresők művészek, a tömegkeresők lehetnek apostolok, de egyelőre bohócoknak látszanak. Mert nem elég letapadni a naturalizmust, mint formát, építeni kell helyébe, az azonban nem lehet irányforma, csak egyéni. És mit tud adni az expresszionizmus? Eddig mit adott? Igen, adott új szavakat, de nincsen bennük új élet. Teremtett valamit? Semmit. Stílusa vértelen és szörbi. Veszélyes, mert elcsuszamlás. Az expresszionizmus a naturalizmus természetes lelki reakciója. A naturalizmus az egyik véglet, az expresszionizmus a másik. Az egyéniség, az új irodalom e kettő között keresi önmagát. Nem morder, az expresszionizmusból még klasszikus forma is lehet. Sőt lesz. Mert naturalista alapon alkotni nem lehet. Ha az expresszionista irány eléli a célt, megtalálja az új irodalom klasszikus formáját. De ehhez az kell, hogy az új szavak az új életet tükrözzék és az élet új tartalmát.

— És az új dráma? — Mindaz vonatkozik a drámára is. Sőt fokozottabban a drámára. A színpad ma már csaknem tökéletes eszközökkel dolgozik, de az üres pátoz a színpadról még farasztóbb és unalmasabb, mint a könyvből. A színpadra nem bábukat helyezni, hanem az embert, olyanokat, mint anylon. Elétek tragikumra ne sikkadjon el szavakban. Egész legyen és tökéletes. Vagy tökéletlen, de a tökéletlenség is tökéletes. Az új drámanak csak ez lehet a feladata: megmutatni az új embert, a maga megváltozott lelki szerkezetével.

Elfáradt. Félretolta papirosait, elmerengett. Hirtelen, fájó tünődés után megkérdezte: — Hát nem így van? Lehajtottam a fejem, mintha az ő bágyadsága ereszkedett volna le rám.

— Ugy-e most már nem kérdez többet? Szivtelennek kellett lennem. — Szóval tovább vizsgálta! — Igen. Most valami olyanról beszéljünk, ami nem mindentit, csak a miénk. A zsidóságról. Nem értett meg. Én se értettem csodálkozásával. — Zsidók vagyunk. És ha két zsidó, két idegenben élő zsidó találkozik, kezét szorít és köszönti egymást. Mosolygott. — Köszöntsen engem azzal, hogy elmond valamit zsidó emlékeiből. Hiszen ön prágai, ott nőtt fel, ott nevelkedett. — Igen. — Elgondolkozott. — Látja, én most már erre keveset gondolok.

— Tehát az expresszionista irányzat nem lehet egyéni? — De lehet. De merem állítani, az az expresszionista író, aki egyéniség, már nem is expresszionista. Más. Saját maga. Mert az író nem olvadhat bele uniformizált formába, még ha ez a forma olyan őszintén és becsületesen is keresi a tökéleteset és az emberit, mint az expresszionista.

— A mai expresszionista irodalom? — Varieté művészet. Megnyilatkozásában legalább is nem más. Akarásban erő, de eredményeiben excentricitás. Az egyéni keresők művészek, a tömegkeresők lehetnek apostolok, de egyelőre bohócoknak látszanak. Mert nem elég letapadni a naturalizmust, mint formát, építeni kell helyébe, az azonban nem lehet irányforma, csak egyéni. És mit tud adni az expresszionizmus? Eddig mit adott? Igen, adott új szavakat, de nincsen bennük új élet. Teremtett valamit? Semmit. Stílusa vértelen és szörbi. Veszélyes, mert elcsuszamlás. Az expresszionizmus a naturalizmus természetes lelki reakciója. A naturalizmus az egyik véglet, az expresszionizmus a másik. Az egyéniség, az új irodalom e kettő között keresi önmagát. Nem morder, az expresszionizmusból még klasszikus forma is lehet. Sőt lesz. Mert naturalista alapon alkotni nem lehet. Ha az expresszionista irány eléli a célt, megtalálja az új irodalom klasszikus formáját. De ehhez az kell, hogy az új szavak az új életet tükrözzék és az élet új tartalmát.

— És az új dráma? — Mindaz vonatkozik a drámára is. Sőt fokozottabban a drámára. A színpad ma már csaknem tökéletes eszközökkel dolgozik, de az üres pátoz a színpadról még farasztóbb és unalmasabb, mint a könyvből. A színpadra nem bábukat helyezni, hanem az embert, olyanokat, mint anylon. Elétek tragikumra ne sikkadjon el szavakban. Egész legyen és tökéletes. Vagy tökéletlen, de a tökéletlenség is tökéletes. Az új drámanak csak ez lehet a feladata: megmutatni az új embert, a maga megváltozott lelki szerkezetével.

Elfáradt. Félretolta papirosait, elmerengett. Hirtelen, fájó tünődés után megkérdezte: — Hát nem így van? Lehajtottam a fejem, mintha az ő bágyadsága ereszkedett volna le rám.

— Ugy-e most már nem kérdez többet? Szivtelennek kellett lennem. — Szóval tovább vizsgálta! — Igen. Most valami olyanról beszéljünk, ami nem mindentit, csak a miénk. A zsidóságról. Nem értett meg. Én se értettem csodálkozásával. — Zsidók vagyunk. És ha két zsidó, két idegenben élő zsidó találkozik, kezét szorít és köszönti egymást. Mosolygott. — Köszöntsen engem azzal, hogy elmond valamit zsidó emlékeiből. Hiszen ön prágai, ott nőtt fel, ott nevelkedett. — Igen. — Elgondolkozott. — Látja, én most már erre keveset gondolok.

— Tehát az expresszionista irányzat nem lehet egyéni? — De lehet. De merem állítani, az az expresszionista író, aki egyéniség, már nem is expresszionista. Más. Saját maga. Mert az író nem olvadhat bele uniformizált formába, még ha ez a forma olyan őszintén és becsületesen is keresi a tökéleteset és az emberit, mint az expresszionista.

— A mai expresszionista irodalom? — Varieté művészet. Megnyilatkozásában legalább is nem más. Akarásban erő, de eredményeiben excentricitás. Az egyéni keresők művészek, a tömegkeresők lehetnek apostolok, de egyelőre bohócoknak látszanak. Mert nem elég letapadni a naturalizmust, mint formát, építeni kell helyébe, az azonban nem lehet irányforma, csak egyéni. És mit tud adni az expresszionizmus? Eddig mit adott? Igen, adott új szavakat, de nincsen bennük új élet. Teremtett valamit? Semmit. Stílusa vértelen és szörbi. Veszélyes, mert elcsuszamlás. Az expresszionizmus a naturalizmus természetes lelki reakciója. A naturalizmus az egyik véglet, az expresszionizmus a másik. Az egyéniség, az új irodalom e kettő között keresi önmagát. Nem morder, az expresszionizmusból még klasszikus forma is lehet. Sőt lesz. Mert naturalista alapon alkotni nem lehet. Ha az expresszionista irány eléli a célt, megtalálja az új irodalom klasszikus formáját. De ehhez az kell, hogy az új szavak az új életet tükrözzék és az élet új tartalmát.

— És az új dráma? — Mindaz vonatkozik a drámára is. Sőt fokozottabban a drámára. A színpad ma már csaknem tökéletes eszközökkel dolgozik, de az üres pátoz a színpadról még farasztóbb és unalmasabb, mint a könyvből. A színpadra nem bábukat helyezni, hanem az embert, olyanokat, mint anylon. Elétek tragikumra ne sikkadjon el szavakban. Egész legyen és tökéletes. Vagy tökéletlen, de a tökéletlenség is tökéletes. Az új drámanak csak ez lehet a feladata: megmutatni az új embert, a maga megváltozott lelki szerkezetével.

Elfáradt. Félretolta papirosait, elmerengett. Hirtelen, fájó tünődés után megkérdezte: — Hát nem így van? Lehajtottam a fejem, mintha az ő bágyadsága ereszkedett volna le rám.

— Ugy-e most már nem kérdez többet? Szivtelennek kellett lennem. — Szóval tovább vizsgálta! — Igen. Most valami olyanról beszéljünk, ami nem mindentit, csak a miénk. A zsidóságról. Nem értett meg. Én se értettem csodálkozásával. — Zsidók vagyunk. És ha két zsidó, két idegenben élő zsidó találkozik, kezét szorít és köszönti egymást. Mosolygott. — Köszöntsen engem azzal, hogy elmond valamit zsidó emlékeiből. Hiszen ön prágai, ott nőtt fel, ott nevelkedett. — Igen. — Elgondolkozott. — Látja, én most már erre keveset gondolok.

— Tehát az expresszionista irányzat nem lehet egyéni? — De lehet. De merem állítani, az az expresszionista író, aki egyéniség, már nem is expresszionista. Más. Saját maga. Mert az író nem olvadhat bele uniformizált formába, még ha ez a forma olyan őszintén és becsületesen is keresi a tökéleteset és az emberit, mint az expresszionista.

— A mai expresszionista irodalom? — Varieté művészet. Megnyilatkozásában legalább is nem más. Akarásban erő, de eredményeiben excentricitás. Az egyéni keresők művészek, a tömegkeresők lehetnek apostolok, de egyelőre bohócoknak látszanak. Mert nem elég letapadni a naturalizmust, mint formát, építeni kell helyébe, az azonban nem lehet irányforma, csak egyéni. És mit tud adni az expresszionizmus? Eddig mit adott? Igen, adott új szavakat, de nincsen bennük új élet. Teremtett valamit? Semmit. Stílusa vértelen és szörbi. Veszélyes, mert elcsuszamlás. Az expresszionizmus a naturalizmus természetes lelki reakciója. A naturalizmus az egyik véglet, az expresszionizmus a másik. Az egyéniség, az új irodalom e kettő között keresi önmagát. Nem morder, az expresszionizmusból még klasszikus forma is lehet. Sőt lesz. Mert naturalista alapon alkotni nem lehet. Ha az expresszionista irány eléli a célt, megtalálja az új irodalom klasszikus formáját. De ehhez az kell, hogy az új szavak az új életet tükrözzék és az élet új tartalmát.

— És az új dráma? — Mindaz vonatkozik a drámára is. Sőt fokozottabban a drámára. A színpad ma már csaknem tökéletes eszközökkel dolgozik, de az üres pátoz a színpadról még farasztóbb és unalmasabb, mint a könyvből. A színpadra nem bábukat helyezni, hanem az embert, olyanokat, mint anylon. Elétek tragikumra ne sikkadjon el szavakban. Egész legyen és tökéletes. Vagy tökéletlen, de a tökéletlenség is tökéletes. Az új drámanak csak ez lehet a feladata: megmutatni az új embert, a maga megváltozott lelki szerkezetével.

Elfáradt. Félretolta papirosait, elmerengett. Hirtelen, fájó tünődés után megkérdezte: — Hát nem így van? Lehajtottam a fejem, mintha az ő bágyadsága ereszkedett volna le rám.

— Ugy-e most már nem kérdez többet? Szivtelennek kellett lennem. — Szóval tovább vizsgálta! — Igen. Most valami olyanról beszéljünk, ami nem mindentit, csak a miénk. A zsidóságról. Nem értett meg. Én se értettem csodálkozásával. — Zsidók vagyunk. És ha két zsidó, két idegenben élő zsidó találkozik, kezét szorít és köszönti egymást. Mosolygott. — Köszöntsen engem azzal, hogy elmond valamit zsidó emlékeiből. Hiszen ön prágai, ott nőtt fel, ott nevelkedett. — Igen. — Elgondolkozott. — Látja, én most már erre keveset gondolok.</

élet többi barátai és támogatói örömmel látják az új alakulást, mert ettől remélik és várják a trespéd bukaresti sport reneszánszát. A Transsylvania diszelnökétől Miklós főherceget kérték fel, aki örömmel állott a tisztikar élére. Az új egyesület a sport minden ágát: futball (Bisch), atlétika, tenisz, rugby, box, vívás, birkózás és téli sport kultúráit fogja. Az állandó tarlózkodásra Bukarestbe esetleg kerülő erdélyi és bánáti sportemberek különös figyelmébe ajánljuk a Transsylvaniaiát.

Halálos szerencsétlenség a futballpályán. Jugoszláviában az NTK és a staribecsei Szokol mérkőzésen Breznik II. játékos összefutás alkalmával súlyosan megsérült. A kitűnő csatárjátékost a mérkőzés után lakásán orvosi kezelés alá vették. Az orvosi vizsgálat megállapította, hogy Breznik II. bélrepedést szenvedett, miért is azonnal kórházba szállították. Az orvosi tudomány azonban már nem tudott segíteni rajta, mert Breznik II. a mérkőzés utáni negyedik napon meghalt. Halála sportkörökben általános részvételt és megdöbbenést keltett.

Kartell kötnek a román, cseh és magyar szövetségek. A békeszerződés következtében az utódállamok kapcsolatainak sportszervezési területeinélkülözhetetlenül kényeszerűlték a Budapesti székelő különböző szövetségektől (MÁS, MLSZ, MUSZ, MBSZ). Ezeknek a sportfórumoknak az érinkezés az utódállamokhoz került részek szövetségeivel igen labilis alapon állott. A magyarországi sportszervezések nem kívánták e téren a kezdeményezés szerepét átvenni, viszont az utódállamok szövetségei is huzódtak a közeledéstől. Ujabbán a feszültség enyhült.

A román és cseh futballszövetség majdnem egyidőben fordult az MLSZ-hez, amelytől a sportértekezés újrafelállítását és ennek kartell alapján való rendezését kérték. A Romániával megkötendő kartellnek összes akadályait elhárították már és a kartell végleges tervezetét az MLSZ rövidesen megküldi a FSSR-nek. A csehekkel szemben — akik eddig csak „érdeklődtek” a magyar szövetség álláspontja iránt — az MLSZ-nél az a felfogás uralkodik, hogy megvárják, amíg a cseh szövetség hivatalosan is megkeresést intéz a magyar szövetséghez.

Vívás

Propagandavívás Szatmáron. A Szatmári Sport Egylet a vívósport népszerűsítése érdekében sikerült propaganda-estélyt rendezett jun. 20-án a szatmári Vigadó nagytermében. A nagyszabású érdeklődők előtt előbb Teresh Géza tanár ismertette a vívósport nagy jelentőségét, annak szellemi, testi és jellemnevelésre vonatkozó hatását, majd G. dr. Bana Sándor és Bura László, az ujonnan leszerződött Lukács vívómester irányítása mellett különböző vívógyakorlatokat mutattak be. A közönség élénk tetszésnyilvánítással kísérte a szébbnél-szebb akciókat.

Uszás

A Maros bajnoksága Aradon. Az aradi Gloria-CFR Sportegylet július 16-án rendezte nagy, 5 kilométeres távon egyéni és csoportverseny jelleggel a Maros uszóbajnokságát. A bajnokságon kívül a következő számok kerülnek eldöntésre: 100 méter ifjúsági, 100 méter szenior sprint, 200 méter gyorsuszás, 100 méter hölgyverseny, 100 méter zártverseny (Gloria-CFR tagoknak), 500 m. főverseny. Díjazás: Az 5 kilométeres verseny győztesének díszített ezüstérem bajnoki szalagon. A csapat tagjai ezüstérem díjazásban részesülnek. A többi számokban az első három helyezett (harmadik díj 5 induló esetében adatik ki) ezüst, illetve bronzérem díjazást kap. Nevezési díj: egyénienként 20 lei, ifjúsági számokra 10 lei. Részlet vehető minden, az FSSR által igazolt uszós. Nevezési zárlat július hó 10-én. Nevezések Steinhubel Zoltán Arad, CFR igazgatóság, földszint 1. küldendők. Helyszíni nevezéseket nem fogadnak el.

KÖZGAZDASÁG

Uj szállítási díjtételek lesznek a CFR.-nél

Az Új Kelet tudósítójától

A kolozsvári CFR. vezetőségénél szerzett értesülésünk szerint a CFR. bukaresti vezérigazgatóságának szállítási ügyosztálya elkészítette az új szállítási tarifára vonatkozó tervezetet, amit augusztus 1-én egész Románia területén élesbe lépnek. Az új tarifa a régivel szemben nem mutat lényegesebb eltéréseket, csupán az árakat osztja újabb szakaszokba. Az új rendelet pontjai a következők:

1. A tarifális díjak megváltoztathatók vagy kiegészíthetők, ugyancsak megállapítható a normális díjknál egy sulymaximum, uri fogatok, kocsik, autók és hasonló járművek szállításánál, amelyek luxus tárgyat képezik.

2. A mérlegelési pótdíjak a jövőben kirovandók az összes szállítmányokra a rendes díjakon kívül, viszont a szállítmányok mentesek azoktól a büntetésektől, amelyeket abban az esetben rónak ki, ha a szállítmány sulya nem a valóságnak megfelelően van bevallva.

3. A speciális díjknál változtatásokat rendeltek el és egyes esetekben az eredeti speciális díjakat 50 százalékkal szállítják le, így a gyufa és a versenylovak szállítási díját. A versenylovak kisérői teljesen ingyen utaznak.

4. Az egyes árakat teljesen új osztályokba sorolták, tekintettel azok piaci áraira. Azokat az árakat, amelyeknek piaci ára emelkedett, azokat magasabb, amelyeknek piaci ára estek, alacsonyabb díjostályba sorozták. Így a faárcknál a nyírfát, cserféléket és a dongákat I. osztályú tarifa helyett a III.-ba, a benzint, finomított olajokat, parket-fát és mindazokat, amelyek a II. osztályban voltak az I.-be, a feldolgozott márványt a III. osztályból a II.-ba, a kenyereket a II. osztályból a III.-ba sorozták.

5. A rendes és speciális díjakkal együtt kell befizetni a rendkívüli és mérlegelési díjakat is és ezek egyszerre lesznek bevételre.

Belföld

(x) A „Kadima Nyomda és Kiadó-vállalat Rt.” cégének bejegyzése. 1922. évi június hó 19-án F. 920 sz. alatt kelt határozatával a kolozsvári törvényszék elrendelte a „Kadima Nyomda és Kiadó-vállalat Rt.” cégének bejegyzését, amely az Új Kelet és a Fraternitas-nyomda átvételére alakult. A részvénytársaság alapítókéje 2,500.000 lei, mely 75.000 lei

névértékű 7500 darab tőzsrészevényre és 1,750.000 lei névértékű 17500 darab elsőbbségi részvényre oszlik. A részvények mind előutatóra szólnak. A részvénytársaság igazgatóságának tagjai: Bergner Mór, Farkas Lajos, Fatkas Simon, dr. Fischer József, dr. Fischer Tivadar, Frenkel Mór, dr. Klein Miksa, Lázló Gyula, Léb Ödön, Molnár Jakab, Pintér Bertalan és Weisburg Emil kolozsvári, továbbá Kesztriner Samu, Löffler Béla, Rotbart Jakab és Totis Rezső temesvári lakosok. A részvénytársaság, mint értesülünk, 1922. évi július hó 1-én kezd meg működését és a részvények kinyomtatása is a legközelebbi időben beül megtörténik.

(x) Az aradi gyújtószínógyár és az „Alpha” Rt. fuzója. Aradról jelentik: Az itteni Dobiási és Dörner gyújtószínó és vegyészeti gyár nacionalizáson alapulva az „Alpha” Rt.-ba. Részvényértékelései vannak a vállalatban a Corvia Rt.-nak Cluj, Webel dinamitgyár Rt.-nak Wier és a Victoria bank Rt.-nak Arad. A vállalat eután is gyújtószínó és vegyészeti cikkek gyártásával foglalkozik.

(x) Eltűnt kiondították a buzkiviteli szabadságot. Bukarestből táviratoznak: A vegyes exportbizottság tegnapi ülésén elvben elfogadta a teljes kiviteli szabadságot a buza, rozs és termékei részére. A tengerre vonatkozó rendelkezések érvényben maradtak az új terméseredmények kölléséig. A gabonakereskedelemben vonatkozó törvényes intézkedéseket a legközelebbi minisztertanács fogja végleg megállapítani.

(x) Félix- és Püspökfürdő háromszázötven katasztrális hold erdőkap. Nagyváradról jelentik: A biharmegyei agrárbizottság, miután a kisa-járitási munkálatokat befejezte, elhatározta, hogy Félix- és Püspökfürdő részére háromszázötven katasztrális hold erdőt ad át, rendezendő parkok és kertek céljaira. A fennmaradó erdőterületeket a falusi nép között osztják fel.

(x) A pénzügyminiszter a román kereskedők külföldi tartozásairól. Bukarestből írják: Az egyre súlyosbodó helyzet, amelybe a külföldre adós romániai kereskedők jutnak a fizetési határidő közeledtével, arra késztette a fővárosi ipar és kereskedelmi kamara vezetőségét, hogy küldöttséggel járuljon a pénzügyminiszter elé. A küldöttség, amelynek elnöke Hagi Theodor, a kereskedelmi kamara elnöke volt, felvilágosításokat kért a pénzügyminiszteről a külföldi fizetések ügyében a szövetséges államokkal folytatott tárgyalások állásáról, Vintila Bratianu pénzügyminiszter válaszában pozitívumokról nem adhatott számot, de kijelentette, hogy

a kormány minden lehetőséget megtesz a kötségtől nagyfontosságú kérdés rendezésére.

— Az idei termés elstragunak ígérkezik — mondotta a pénzügyminiszter. A termés megfelelő értékesítése és az elmúlt héten megzerzett és a parlament által jóváhagyott kölc ön nagyban hozzá fognak járulni országunk hitelképességeinek meg erősödéséhez és hamarosan befejezhetjük a tárgyalásokat. Nem szeretek be nem tartható terminusokat állítani, de meggyugtatom az ország kereskedőit: két-három hónapra belül a külföldi fizetések ügye rendezve lesz.

(x) A MÁV. vagonokat ad az erdélyi faexportőröknek. Bukarestből írják: A CFR. és a magyar államvasutak között a napokban meg egyezés jött létre az erdélyi fa Magyarországra való exportálása ügyében. Eszerint a MÁV. vasuti kocsikat bocsát az erdélyi faexportőrök rendelkezésére. A vagonokért a CFR. nak illetékeken kívül napi két forint frank fizetendő. A MÁV. kocsikat a faexportőröknek a CFR. nak bocsátják rendelkezésre.

(x) A román-bolgár vasuti közlekedés ügyében a két kormány megbízottai — mint jelentetük — tanácskozásra ültek össze. Bukaresti távirat szerint a tanácskozások eredményesen befejeződtek és elhatározták, hogy a vasuti forgalomra vonatkozólag megújítják a két állam között a háború előtt érvényben volt szerződést. A román személy- és tehervonatokat Oboristeig fognak közlekedni és a személyvonatokhoz közvetlen kocsikat csatolnak Várna végállomássaig.

Külföld

(x) A csehszlovák fapiac. Prágéból jelentik: A szlovenszói fapiac az utóbbi hetekben a javulás tüneteit mutatja. A külföldi kereslet állandóan fokozódik, viszont a tényleges ületeltételek száma az élelnek kereslettel nem áll arányban. Ennek oka abban keresendő, hogy a valutáris diszparitás az árakat igen kedvezőtlenül befolyásolja. Madersert és bastingsart feo határ legelőjebb 540—550 korona. Hollandia élükben érdeklődik 450 m hosszúságú 24—28 méretű padló iránt és 38—40 hollandi forintot fizet cif. Rotterdam Angliából is nagy a kereslet és a szokásos kiviteli méretektől 17 font sterlinget fizetnek cif. angol kikötőben egy standardért (4,7 köbméter). Ez az ár, amely köbméterenként mintegy 530 koronának felel meg feo határállomás, egyáltalában nem kielégítő, miután azonban az angol rakarak meglehetősen kiürültek, sámpos a remény, hogy az angol importőrök rövidesen jobb árakat fognak fizetni. Súlyosan érinti a szlovenszói fapiacot, hogy Magyarországra teljesen pang a faüzlet és ami szükséglet van, a nagy valutadifferencia következtében kizárólag Erdélyben fedezik, csupán fenyerudat, bányafát és faszennet importálnak Szlovenszokból. Tüzifában az ősi szezon valószínűleg lényegesen fokozni fogja a keresletet, annál is inkább, mert Erdély az ismert szállítási műériák miatt nem lesz abban a helyzetben, hogy a magyarországi tüzfafuűkegletet kielégítse. Ezzel szemben a belföldön örvendően javul a helyzet, az üzletmenet láthatóan élénkül, ami egyrészt onnan van, hogy az építkezés megkezdődött, másrészt mert a fokozódó kivitel miatt az árak további szilárdulására számíthatnak.

Sörkedvelők kedvenc itala a föltulmulthatatlan minőségű világos **Monostori-Sör** és a barna **Apát-Sör** különlegesség **Kapható mindenütt!**

Milliósz légypapír kapható **Erdélyi és Kovács** papír, rövid, galanterie és nürnbergi áruk nagykereskedésében. Cluj-Kolozsvár, Deák Ferenc-utca 37.

Tavaszi ujdonságok! Női, gyermek harisnya, keztyű és rövidáru nagy választékban érkezett **Fischbein & Spitz** rövid és kötött áru üzletébe CLUJ (Kolozsvár), Piata Unirii (Mátyás király-tér 29. szám. Bánffy-palota. 1882

SZIN

Vasárnap és Szent Mérés Vasárnap ságo nagy nyire Ezen és G játéka helya helya Hétfő: A sők fáll Kedd: T elő hel tén Szerda: ujd Csütörtök: rep Péntek: ven hel ára Szombat: ven hel ára Vasárnap: ope Vasárnap: Em eme hel Hétfő: N Em eme hel A műsor megv

P. Ma budapesti nője, a jövő néhány esz házbán. A fogja elját cimszerop Gauthier asszony-t éves asszo Márkus-eld emelt hely a szokások

Felelős sz Klado: Szerke

Hirdess

Nagy jegyü

Telefo

L Minder összesben me száll Sa Strada

Előírás

villanyer legutányos konyhai f Plata M. V

Közép vá

30 tá

Komol tudhat

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

Vasárnap d. u.: Tót leány. (Berky Lili és Gózon Gyula vendégjátékával. Szentgyörgyi István fellépésével. Mérsékelt helyárakkal.)

Vasárnap este: Uj kabaré. (Ujdon-ságok először. Nulla nr. Az amerikai nagybácsi. Község dögében. Meny-nyire tud marha lenni egy férj. Ezenkívül magánszámok. Berky Lili és Gózon Gyula együttes vendég-játékával. A földszinten premier-helyárakkal, az erkélyen rendez-helyárakkal.)

Hétfő: A cigány. (Esti előadás délutáni mér-sékelt helyárakkal. Szentgyörgyi István fellépésével)

Kedd: Tosca. (Az idei évad 50-edik opera-előadása. Opera bérlet 20. szám. Opera helyárakkal. Előadás kezdetén a nöz-terre vezető ajtókat bezárják.)

Szerda: Hamburgi menyasszony. (Opera-ujdon-ság 6-odszor. Rendes helyárak.) Csütörtök: Osztrigás Mici. (Francia bohózat repris. Rendes helyárakkal.)

Péntek: Monna Vanna. (P. Márkus Emilia vendégjátékával. A földszinten emelt helyárakkal az erkélyen premier-hely-árakkal.)

Szombat: Kaméliás hölgy. (P. Márkus Emilia vendégjátékával. A földszinten emelt helyárakkal. Az erkélyen premier hely-árakkal.)

Vasárnap d. u.: Hoffmann meséi. (Népszerű opera-előadás olcsó helyárakkal)

Vasárnap este: Névtelen asszony. (P. Márkus Emilia vendégjátékával. A földszinten emelt helyárakkal, az erkélyen premier helyárakkal.)

Hétfő: Negyvenéves asszony. (P. Márkus Emilia vendégjátékával. A földszinten emelt helyárakkal. Az erkélyen premier helyárakkal.)

A műsorra tűzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztárában!

MOZGÓK MŰSORA:

P. Márkus Emilia vendégjátéka. A budapesti nemzeti színház európai hírnévű művésznője, a jövő hét péntek estjén kezdi meg néhány esti vendégjátékát a magyar színházban. A nagy művésznő parádés szerepét fogja eljátszani: Pénteken a Monna Vanna címszerepét, szombaton a Kaméliás hölgy Gauthier Margitját, vasárnap este a Névtelen asszony-t s a rákövetkező hétfőn a Negyvenéves asszony c. új darab címszerepét. A Márkus-előadások alkalmával a földszinten emelt helyárak lesznek, az erkélyen pedig a szokásos premier-helyárak.

Felelős szerkesztő DR. MARTON ERNŐ
Kiadó: FRATERNITAS nyomdaváll.
Szerkesztőségi telefonszám 977.

Hirdessen az UJ KELET-ben

Nagy tétel valódi „Kutya” jegyű cérna érkezett

„Orient”

kendő- és rövidáru nagykereskedéshez Cluj, Szép-utca

Telefon 81. Telefon 81.

LÁDAGYÁR

Mindennemű ládákat és fadóbozokat összeszegezett és szétszedett részeken megrendelésre azonnal készít és szállít a legolcsóbban napiáron.

Sajovics és Lebovits

fakereskedés és ládagyár
Strada Cernatii (Kajántói-u.) 1. szám.

Előírások hitelesített űrmértékek nagyban gyártása 1296

GRÜNWALD JAKAB

villanyerőre berendezett gyárában legújabb szerelvényekkel. Ugyanott konyhai felszerelési cikkek kaphatók. Cluj, Piata M. Viteazul (v. Széchenyi-tér) 13. sz.

Középiskolával rendelkező, vidéki városban jól jövedelmező vállalatához

300.000 leivel társ kerestetik

Komoly érdeklődők a címet megtudhatják Hajnal-Áruházban Cluj.

MODERN ÜVEGCSISZOLDA ÉS TÜKÖRÁRUGYÁR

PÉCHY és TÁRSA

Oradea-Mare (Nagyvárad) Strada Saguna (Kapucinus-u.) 20. 0000000000000000 1381

készíti a legszebb tükröket és butorüvegeket minden méretben és mennyiségben

Ujrafoncsorozás! Kérjen árajánlatot!

Kepes Eiek orvosi kölszerész

Oradea-Mare, Sas-passage
Ajánlja saját készítményű sérvkötőit, haskötőit stb. Női és férfi övszerek nagyraktára 00000



SCHÖNBERGER, SPITZ & Co

kötött, szövött, rövid és norinbergi árú nagykereskedése
Oradea-Mare—Nagyvárad, Nagyplac-tér

GRÜNWALD-ÜVEGCSISZOLDA ÉS TÜKÖRÁRUGYÁR

ÉPÜLETÜVEGEZÉSI VÁLLALAT
ORADEA-MARE, STR. GERLICZY 16

Tükrüveg megérkezett!
Ujrafoncsorozás
Finntükrök raktára

Tükrök és butorüvegek minden méret és modell szerint készülnek



„Kálnai” Malomkőgyár

Targu-Mures—Marosvásárhely
Gyárt legnagyobb teljesítményű, úgy buza, mint tengeri örlésre alkalmas, francia rendszerű, rakott malomkővet. Minőségért garantálók! 1387

Kereskedők és viszontelárusítók figyelmébe!

2 vagon olasz cérna érkezett, garantált 400 yardos la. márkák. Szállítunk legolcsóbb napi árban postalá az étküldésével.

Gutfried és Herskovits

Oradea-Mare, Piata Unirii 12. — Telefon 211.

PROGRESS

Rövidáru nagykereskedés
Oradea-Mare Nagyplac-tér 5. Telefon 455.
Kereskedők legolcsóbb bevásárlási forrása

NYUGÁGYAK

kivánatra egyes drbként is bár-hova gyári áron szállíthatnak kartámlával, lábpréssel prima vászonnal 250*— lei ellenében

Weisz Kálmán, Oradea-Mare, Nagypiac-tér 10. Telefon 905.

J. N A C H T

Soc. în nume colectiv. 4071-1

Központ: Bukarest Fiókok: Arad, Wien
Telefonszám 6—53. Cluj Piata Cuza-Vodă 12.

Vörösréz-lemezek, rudak, csövek, sod-ronyok, üstök, pálinkafőzőüstök
Sárgaréz-lemezek, rudak, csövek, sodronyok
Angolón 98% tömbökben és rudakban Antimon, Zink, Ólom
Csapágyfémek 12—80% tiszta bronz tömbökben és rudakban.
Mindennemű feketelemezek 0.25 mm — 10 mm., fedéllemezek 65/100.
Horgonyzott lemezek, zink és fehé-lemezek, alumíniumlemezek

Gázcsövek 1/2"— 2", ólomcsövek, Mannesmanncsövek
Vermorel (eredeti francia) permetező
Asbest tömitések, Carborundum gyártmányok, Bergmannsövek
Csavarárúk (Brevillier & Urban, Wien) minden méretben
Transmissióstengelyek, acéllemezek, vasúti szükségleti cikkek, mű-szaki cikkek, droguák

Cluj, Piata Cuza-Vodă 12. ENGROS Táv.-cim: METALNACHT, Cluj

Pályázat.

A marosvásárhelyi izr. hitközség a betöltendő

templomszolgai állásra pályázatot hirdet. 40 éven alóli valláserkölc-sős életmódot folytató, megbízható egyé-nek július 15-ig küldjék be ajánlataikat.

Ugyancsak pályázatot hirdet az ének-karban megüresedett

tenorista állásra amely azonnal elfoglalható. Fizetés mindkét állásra megegyezős szerint.

Marosvásárhely, 1922. június 20,
Kóhn Henrik, Schwartz Antal,
titkár. elnök.
4082-1

Tapéták

minden kivételben kizárólag kaphatók:
Szécsi Sándor és Tsa, Timisoara
Bulevardul Berthelot (Kossuth Lajos-u.)
11—13. szám. 1365
Lakások tapétázását vállaljuk.

Nagyobb mennyiségben érkezett:

Anilin (Meister Lucius-féle), vegyi termékek és földfeste-kek. Ultramarin vegytiszta, külföldi lakkok és zomán-czok, kékkő, enyv, ecetsav, valódi teipetin, Schellack T. N. Oranje legelőnyösebben beszerezhető

Kalmár

áruforgalmi rt. fűszer, festék és gyarmatru nagykereske-désében, CLUJ (Kolozsvár).

Főüzlet: Strada Regina Maria (Deák Ferenc-u.) 42. Telefon: 425. Fióküzlet: Strada Rugului (Csertörö-utca) 56. Telefon: 5—44. 1354

Olcsó, gyors és pontos!

Gerő és Friedmann

nemzetközi szállítási vállalat
Központ: Wien, I., Zedlitzgasse
5 és I., Wollzeile 32.
Telefon 4312.

Raktár: Wien, III., Dietrich-gasse 57.

Fióktelepek: Budapest, IV., Eskü-ut 5, Bratislava, Kosice, Slov. Nové Mest, Valea lui Mahai, Királyháza, Halmi, Satumare, Oradea-Mare, Curtici, Ernihály-falva, Nyirábrány, Biharkeresztes, Sátoraljaujhely, Cop, Lavocne, Biharpüspöki.

Képviseletek Európa minden kereskedő városában.

ATUTALÁSOK!

a külföld bármely részébe legszolidabban eszközöl a

Forgalmi Bank Rt.

Cluj, az Urania palotával szem-ben. Idegen pénznemek vétele és eladása, folyó számlák, lombard-kölcsönök, betétek naptól-napig a legmagasabban kamatoztatnak.
Telefon 1—69 és 7—25.

ok!
mek harisnya,
rövidáru nagy
an érkezett

Spitz
üzletébe CLUJ
Unirii (Mátyás
Bánffy-palota.
1382

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések egyszeri közlési díja szavanként 1 lel. Vastagabb betűvel szedett szavak 2 lel. Legkisebb apróhirdetés díja — 10 szög — 10 lel. Jelligés hirdetésekre semminemű felvilágosítást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetéseknek a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbíthatnak. Erre a célra a hirdetés díjon kívül 2 lel 60 bani bétégeköltség fizetendő.

Hirdetési és nyomdászakmában jártas akvizitőrök felvétetnek. Jelentkezni a kiadóhivatalban.

Ruha- és fehérneműhímzést jutányos áron vállalom. Uránia-palota II. em. 14. ajtó.

Üzleti és irodai teendőikben jártas fiatal-embert vagy kisasszonyt keresek Wertheimer Str. Regina Maria 38. 4078-1

Jól jövedelmező iparvállalathoz 6-700.000 lelei társ keresetlik. Megkereséseket 650 sz. jellege alatt a kiadóba kérek. 4081-1

Masamod kisasszony önálló munkaező, ki a kalapkészítés és díszítésben nagyobb városi gyakorlattal rendelkezik, azonnal vagy legkésőbb augusztus 1-re felvétetik. Honorarium: lakás, teljes ellátás, ruhamosás és megegyezés szerinti készpénzfizetés. Ajánlatok eddigi alkalmazások megjelölésével. Vidéki városok jellegére a kiadóhivatalba címzendők. 4065-1

Több évi praxissal bíró ügyes, rőfös kereskedősegedek keresetnek. Ajánlatokat lehetőleg fényképekkel és működési bizonyítványmásokkal Friedmann Testvérek divatruházába kérünk Szatmárra.

Keresek 6 éves kislányom mellé intelligens német, francia nevelőnőt. Ajánlatokat fizetési igénnyel ellátva »jó bánásmód« jellegére a kiadó tövábbit. 4089-1

Szenaprés eladó értekezni lehet az Ipar-és Keresk. Bankban. Str. Regina Maria 49.

Egy bőr garnitúra (2 fotel és 1 divány) helyszüke miatt olcsón eladó. Értekezhetni Király-utca 30. 4058-1

Két intelligens, szolid urihölgy lakást kaphat. Cím a kiadóban.

Bocskor, mosótalp, felsőbőr és szíjgyártóhiánk állandón nagy készlet kicsinyben és nagyban. Legolcsóbb árak mellett. Vidéki megrendeléseket kis postacsomagokban is eszközölök. Jelenlegi talp és bocskor ára 65-70 lel. Vagontélelnél 5 százalék kedvezmény.

SÁMSON-BÖRGYÁR
Gyufagyár-utca 1. Gyorsáru raktárral szemben. Telefon: Gyár 3-86, lakás 3-87. szám.

Utazó bőrönd és táska
legjobb minőségben kapható
Farmati bőröndösnél
Cluj, Str. Memorandului (Unió-s.) 16.

Salámit postán
utánvét mellett pontosan szállít 1344
Winkler Mór & Co salámiagyára
Cluj, Piata Mihail Viteazul (Széchenyi-tér) 39. Telefon 12-90.
Árjegyzék és kívánatra ingyen.

Irógépek
és kellékek állandón nagy választékban. Javításokat legolcsóbban vállalom. 1370
Finkler Antal
Cluj, P. Mihai Viteazul (v. Széchenyi tér) 40. Telefon 493.

Cukorka és esokoládé raktár
1377
Lusztig és Nussbächer
Cal. Regele Ferdinand 31.
Szállítunk postán, utánvét mellett.

Nevelőnőt keresek
aki negyedik elemista leánykamat otthon tanítaná. Zongora, francia és német okvetlen megkivántatik. — Bizonyítványok a fizetési igények megjelölésével Jeremiás Ignázt. Nagylonda címre küldendők. Állás azonnal, esetleg szeptember elején elfoglalható. 4077

Cipőkereskedők figgelmébe!

Nagyobb mennyiségű vászon cipők érkeztek!

Női barna, vászoncipő angol sarokkal párja 65 lei
Női szürke és barna, vászon, fél, fűzős, magas sarokkal " 85 "
Női lamgems fűzős fél, egyenes lábas, gavalér sarok " 95 "

Cseh gyártmányok.

Kívánatra minta párakat postán szonnal küldünk.

Grünfeld Testv. cipőnagykereskedése, Satu-Mare.

I. NACHT

Soc. in nume colectiv

Központ: Bukarest Flókok: Arad, Wien
Int. telefonszám 6-53 **CLUJ** Piata Cuza Voda 12.

Azonnal szállítunk kolozsvári raktárunkból:

I-a 3 mm. eseh Solin táblaüveget

Csak nagyban!

Lloyd 1377

Ernemann-Werke, Dresden

fényképezési gépek és lemezek

Befa (vorm. Dr. Schleussner) Berlin

Aristo-, celloidin-, gázfény és bromezüst papírok

Tip-Top chemische Werke, Wien

fényképezési vegyszerek

gyári lerakata

Segesvári és Társai

cégnél, Cluj-Kolozsvár Str. Regina Maria (Deák Ferenc-ut.) 25. — Eladás nagyban és kicsinyben. Sötétkamara díjtalanul. 1263

Kendő, szövet, szövőfonal és Grohmann-fejtőkben

Engros eladás

Judovits Lázár
Cluj, Szép-u. 2. sz. Telefon 858.

Engros eladás
1363

Kereskedők legolcsóbb bevásárlási forrása!

P. T. vevőinket tisztelettel értesítjük, hogy irodahelyiségeinket áthelyeztük

saját házukba, IV. Pályaudvar sor (Strada Garii) 2. szám alá és kérjük az ezentul előforduló levelezéseinket, táviratokat a fent megadott címre továbbítani. 479-1

Teljes tisztelettel
Sucursala Romana
Joan Kremenetzky
Timisoara

Temesvári Műmalom Rt. Moara Mare Timisoreana S. p. A. Timisoara—Temesvár

Napi örlőképesség 32 vagon

Nagyrománia legnagyobb és legmodernebbül berendezett malma!



Kássa Albert

Gép- és elektro-technikai műszaki vállalata 1288

Cluj, C. Victoriei 99.

Zsák Zsineg Ponyva
HAVAS DEZSO Timisoara
1374

Meteor

palagyár r. Fugyivásárhely (Biharmegye) ajánlja kitünő minőségű 3457-1

Asbestpaláját

Gyapjuipar Részvénytársaság Temesvár

ajánlja kiváló minőségű szövet, harisnya és mindennemű sport és gyapju kötszövött áruit. 3452-1

Befőttes Uborokás Tábla
hitelesített palackok és poharak, függő és fali

Lámpák

raktárról azonnal megrendelhetők

Ausländer Testvérek

Cluj-Kolozsvár, Piata M. Viteazul (v. Széchenyi-tér) 39. Telef. 9-54. En-gros! En-detail!

A világhírű **Marx-féle**

Bernstein-padrólakk

minden színárnyalatban kapható



1360

Rados & Co.

festéknagykereskedés, Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 21. Telefon 692.

FAVORIT csokoládégyár

gyártmányai a legjobbak és legolcsóbbak. Cluj, C. Victoriei 99. Telefon 2-71. 1371

Szerkesztő hivatái Cluj-Kolozsvár L. Pop. — E. Uj Kelet Szerkesztő Kladóhivatal Nyomda — Héber osztály Zs. N. Sz. — Kéziratok szerkesztőség. — Kéziratunk vissza betűn V. évfolyam Uj akar Második donból, hog deklarációt lesztinai zsb. ben. Ez az mánynyilat zatul fog az eredeti telenül font elkedvetleni demes a Lo szerint közö „Megbíz a cionista rendkívüli ül ből a célból, politikai hel hogy az ang hogy Paleszt deklarációt fo pretációnak s cíóhoz. Ertes mánynyilatkoz four-deklaráci hogy a zsidó biztosítson Pa mánynak célja egy nemzeti c tinában, de n gosság formáj nationale Heim tionale Heim népnek Pales képviseletét il az intézmény mányhatalom kormánynyilat a palesztinai és meg fogja dorlás összes lakosságából dönteni. Abba tinsi kormány lemenyeltérés eseteket dönté ponti kormán rek szerint az lével egyidejű zet is dekla melyben precí kormánynyilat Ennyit m hir és tago pillanatra alk lódottság érzi közvéleményt kormánynyila csak egy nyi iroit papiros helyzet alkali hoz, hanem a nak és simu tikai helyzet De azért nem sem, hogy e melyet az ang igen jelentős sulya van, ma len és jövő fej ezért nem fog ha az ang fogja bocsátar akkor a cio maga kiáltván helyezkedik e kozattal és pontot, hogy dik az eredeti kal nem gyön cíóhoz, mint a tett és megm